

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

OVER HET RECHT OP MIJNCIJNS⁽¹⁾

1. Het K.B. van 15 september 1919 dat de verschillende wetten over de mijnuitbatingen coördineert zegt in art. 46 :

« Le droit attribué par l'article 6 aux propriétaires de la surface sera réglé à une somme déterminée par l'acte de concession (Wet 21 april 1810 art. 42).

L'indemnité réservée aux propriétaires de la surface par l'article 6 et le précédent alinéa sera déterminée au moyen d'une redevance fixe et d'une redevance proportionnelle au produit de la mine (wet 2 mei 1837, art. 9) ».

Het behoort dus tot de verplichtingen van de uitbater van de mijn, aan de eigenaars van de bovengrond een vaste en een evenredige vergoeding te betalen.

2. De concessie-akte bepaalt enerzijds de vaste vergoeding die in geen geval minder dan 0,25 fr. per hectare per jaar mag bedragen, (art. 9, wet van 2 mei 1837 — thans art. 47) en anderzijds het percentage van de evenredige vergoeding dat altijd gelegen is tussen 1 en 3% van de netto opbrengst per jaar (art. 9 wet van 2 mei 1847 — thans art. 49).

Deze vergoeding «est également répartition entre les propriétaires de la surface en raison de la contenance, en superficie, des terrains appartenant à chacun d'eux, telle que cette contenance est indiqué dans le plan de la concession (art. 9 wet van 2 mei 1837 — thans art. 49).

3. De netto opbrengst waarop het percentage van de evenredige vergoeding wordt toegepast, wordt bepaald door een *schattingscomité* (art. 23, wet van 1 sept. 1913 — thans art. 48). Het Koninklijk Besluit van 20 maart 1914 geeft de werkwijze aan voor het vaststellen van deze netto opbrengst.

Het ligt in ons opzet, in dit artikel, even door te dringen tot het eigenlijk juridisch karakter van het recht op deze vergoedingen (ook mijncijns genaamd) ⁽¹⁾.

4. Artikel 552 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt : « De eigendom van den grond brengt den eigendom mee van hetgeen er op is en hetgeen er in is ».

In principe mag de eigenaar van de bovengrond dus vrij beschikken over de ondergrond, hij mag er zelf in graven, planten, delfstoffen ophalen, en hij heeft ook het recht te beletten dat anderen gebruik zouden maken van deze ondergrond, zonder zijn toestemming.

Om reden van algemeen nut heeft de wetgever zelf

op dit principe een zekere inbreuk gepleegd en wel door bij een wet de eigendom van de ondergrond van bepaalde gebieden waar kolen (of andere delfstoffen) worden gevonden, van de bovengrond af te scheiden en deze eigendom onder bepaalde voorwaarde toe te kennen aan derde personen ^(1a)

Wel wetende dat hierdoor het van oudsher « heilige » eigendomsrecht werd aangetast heeft de wetgever evenwel in de mate van het mogelijk de « schade » in hoofde van de eigenaar willen beperken.

Zo heeft deze b.v. bepaalde voorkeurrechten gekregen bij de opzoekingen naar de delfstoffen (art. 10-12, wet van 21 april 1810 — thans art. 16) en bij het toekennen van de concessies (art. 22 wet, van 1919).

Als een zekere tegenprestatie voor het verlies van zijn eigendomsrecht op de ondergrond, heeft de eigenaar bovendien ook recht op de zogezegde vaste en evenredige vergoedingen (art. 6).

5. Volgens sommige juristen ⁽²⁾ ondergaat de eigenaar van de bovengrond, door het scheppen van de concessie een soort van *onteigening*.

De mijncijnsen zouden dan de gedeeltelijke vergoedingen zijn voor deze onteigening.

Anderen menen dat men terzake niet kan spreken van een « onteigening » vermits vóór de concessie de mijn als dusdanig niet bestond « de telle manière que l'on n'a pas pu exproprier le propriétaire du sol de ce qu'il n'avait pas » ⁽³⁾.

Volgens deze auteurs is het recht op de vergoedingen « un droit reconnu par la loi du 21 avril 1810 au propriétaire du sol, pour respecter, dans la mesure où le permet l'utilité sociale, le principe établi dans l'art. 552 C.C. que le propriétaire du sol emporte la propriété du dessus et du dessous » ⁽⁴⁾.

6. Laten wij eens even dit recht op mijncijns op de ontleedtafel leggen.

Roerend of onroerend recht ?

Bij zijn oorsprong is het recht op mijncijns verbonden aan het eigendomsrecht van de eigenaar van de bovengrond, het komt in de plaats van het recht op de ondergrond zelf waarop vroeger het eigendomsrecht sloeg en die thans een volledig afgescheiden entiteit wordt ⁽⁵⁾, nl. « de mijn ».

Het recht op mijncijns is dus een *bijkomstig recht* (accessoire) van het eigendomsrecht van de bovengrond.

« Cette redevance, schrijft Duchaine, (6) est un accessoire de la propriété du sol ».

Of nog in de R.P.D.B. (7) « Elle est donc une conséquence du droit de propriété sur le terrain et un accessoire de ce droit » (8).

Als « accessoire » van het eigendomsrecht zal het recht op mijncijns dan ook de karaktertrekken dragen van het eigendomsrecht zelf (accessorium sequitur principale) (9).

7. Daaruit volgt dan ook aanstonds dat het recht op de vaste en evenredige vergoeding een « *onroerend recht* » is, en dit ondanks het feit dat het object van dit recht een roerende zaak is, n.l. een som geld.

Bury meent (10) dat zolang de eigenaar van de bovengrond de drager is van het recht op mijncijns dit recht een *onroerend recht* is door *bestemming* (11).

Planiol (12) spreekt van « *immeuble par annexion* » terwijl De Page (13) tot hetzelfde resultaat komt door een meer moderne juridische techniek, n.l. door de « *subrogation réelle* » (14).

8. Dit onroerend karakter van het recht op mijncijns heeft natuurlijk belangrijke gevolgen zowel in het burgerlijk recht als in het procesrecht o.m. voor wat de bekwaamheid der partijen betreft, het huwelijksvermogensstelsel, de zakelijke zekerheden, enz. (15).

In de mijnwetgeving wordt het onroerend karakter van het recht op mijncijns bevestigd in art. 18-19 van de wet van 21 april 1810 waar gezegd wordt dat de hypotheek die op de bovengrond berust eveneens slaat op het recht op mijncijns, zolang dit aan de eigenaar van de bovengrond toebehoort (16).

9. Hoewel het recht op mijncijns in zijn oorsprong intrinsiek aan het eigendomsrecht van de bovengrond verbonden is, nemen de meeste juristen aan dat door de wil van de eigenaar dit recht afzonderlijk kan bestaan (17).

Vermits het voorwerp van het recht op mijncijns een som geld is, zal dit recht, zodra het door de wil van de eigenaar van de bovengrond vervreemd wordt, terug roerend worden.

« Ayant pour objet, zegt Bury (18) une chose mobilière (une somme d'argent) elle est, en soi, un droit » mobilier — en tant que réunie à la surface, elle constitue une sorte d'immeuble par destination, mais » elle reprend son caractère de droit mobilier lorsque » cette réunion cesse (art. 529 C.c.) (19) ».

Deze stelling, hoewel niet algemeen gedeeld (20) lijkt ons juist te zijn. Men kan er uit afleiden dat de overdracht van het recht op mijncijns niet dient ingeschreven te worden in de registers van de bewaarder der hypotheeken (wet van 16 december 1851) om tegenstelbaar te zijn tegenover derden (21). Vermits dit recht afzonderlijk bestaand, *roerend* is, zal het alsdan ook niet meer vatbaar zijn om gehypothekend te worden. Volgens Bury (22) zou de overdracht van het recht evenwel moeten betekend worden aan de schuldenaar (n.l. de concessiehouder) ingevolge art. 1690 van het Burgerlijk Wetboek.

Zakelijk of persoonlijk recht.

10. Vermits het recht op mijncijns een « accessoire » is van het eigendomsrecht is het ook gelijk dit laatste een « *zakelijk recht* ». Het is dus een recht dat rechtstreeks op een zaak wordt uitgeoefend, zonder tussenkomst van enig ander rechtssubject (23), de bescher-

ming van dit recht is dan ook intensiever dan bij een persoonlijk recht (zie De Page T.I., nr 131).

11. Er ontstaat aldus een rechtsverband tussen de eigenaar van de bovengrond en de concessie zelf. M.a.w. de wetgever heeft op de concessie een « *zakelijke last* » gelegd, n.l. het betalen van vergoedingen. Men spreekt terzake van « *une charge réelle de la concession* ».

« Elle est une rente foncière, lezen wij in het Répertoire Pratique, (24) car elle a pour origine les droits » du propriétaire sur le sous-sol et elle frappe la mine » en quelques mains qu'elle passe, au profit d'un même » terrain quelque soit celui qui l'acquiert dans la suite. » Elle est *une charge réelle de la concession* » (25).

De verplichting van de concessiehouder is dan ook een verplichting « *propter rem* ».

« On appelle « *charge réelle* » schrijft Planiol (26) » une obligation qui pèse sur le propriétaire d'un im- » meuble pris en cette qualité, d'où le nom d'obligation » *propter rem*. Le propriétaire n'est pas tenu sur le » reste de son patrimoine et son obligation disparaît » par la cession du bien ».

12. Het is dus als het ware een erfdienstbaarheid die op de concessie berust. En deze reële last is intrinsiek aan de *concessie zelf* verbonden, zij volgt deze concessie in wiens handen deze ook overgaat. Deze « *erfdienstbaarheid* » (de benaming is natuurlijk niet heel juist) berust uit de aard der zaken op *gans de concessie*, in haar geheel genomen, en is als dusdanig niet gebonden aan de plaatsen waar er in feite wordt geëxploiteerd. Wanneer de concessie b.v. aan meerdere personen zou toebehoren, zijn al deze personen voor het geheel van de mijncijns gebonden. Er bestaat dus in een zekere zin een natuurlijke « *ondeelbaarheid* » in hoofde van de concessie-houders.

Hieromtrent lezen wij bij Bury (27).

« Lorsque l'héritage grevé d'une rente foncière était » possédé par plusieurs personnes, chacune d'elles pour- » rait être poursuivie pour le paiement total des » arrérages. Suivant un arrêt de la cour de cassation de » France (10 déc. 1845, S. 1846, I, 623), il en est de » même de la redevance due par la concession, elle » est exigible pour le tout de chacun de concessionnai- » res » (28).

13. Deze ondeelbaarheid bestaat evenwel zeker niet in hoofde van de rechthebbenden van de mijncijns. Het is overduidelijk dat ieder van hen slechts zijn aandeel, in evenredigheid met de oppervlakte van zijn eigendom, kan opeisen.

« Indivisible, zegt Bury (29), quant aux concession- » naires débiteurs, la redevance se divise, au contraire, » entre les créanciers. Elle se traduit en paiements de » sommes ou de meubles divisibles et rentre dès lors, » dans la classe des droits divisibles ».

Het spreekt dan ook van zelf dat de gevolgen van de ondeelbaarheid o.m. voor wat de verjaring betreft (art. 2249, al. 2) niet gelden ten opzichte van de eigenaars van de bovengrond (30).

De mijncijns : rente of niet ?

14. De recente rechtsleer en rechtsspraak verdedigen ook de stelling dat de mijncijns een *rente* is. En vermits haar oorsprong ligt in het eigendomsrecht van grond, spreekt men van « *grond-rente* » (une rente foncière).

« C'est donc, zegt ons Planiol (31), un véritable » exemple de rente foncière, le seul qui survive, mais » il est de création moderne, et le droit ancien ne l'a » pas connu ».

En bij De Page lezen wij (32) :

« La seule institution moderne que l'on puisse encore » comparer à une rente foncière est la redevance due

» par le concessionnaire d'une mine au propriétaire de » la surface » (33).

Men kent aan de mijncijns het karakter van rente toe omdat deze periodiek en successief wordt betaald.

« Prestation successive et périodique, lezen wij in het » Répertoire Pratique (34), la redevance est une rente. » Elle est une rente foncière, car elle a pour origine » les droits du propriétaire sur le sous-sol ».

Dezelfde auteurs nemen dan ook aan dat de vijfjarige verjaring van art. 2277 B.W. toepasselijk is (35), zowel op de vaste als op de evenredige vergoeding.

Er is evenwel een aanzienlijk gedeelte van de rechtspraak en de rechtsleer die deze opvatting niet delen (36).

Wij hopen op deze kwestie in een volgende bijdrage te kunnen terugkomen.

15. Tot besluit kunnen wij dus zeggen dat het recht op de vaste en evenredige vergoeding, zolang het door de eigenaar van de bovengrond niet is vervreemd, een bijkomstigheid is van zijn eigendomsrecht, dat dit recht als zodanig een onroerend en zakelijk karakter heeft, en dat dit recht als een reële last berust op de ganse concessie. Daar deze vergoeding periodisch en successief wordt betaald, is het bovendien een rente, en wel een grondrente.

A. VANDEURZEN,
Doctor iuris

(1) Het woord « cijns » is etymologisch afkomstig van het latijns woord « census » d.i. belasting op bezittingen of opbrengsten. In de XIIIe eeuw werd het woord « cens » en « entre-cens » gebruikt voor de vergoeding die de uitbater van kolenlagen diende te betalen aan de leenheer. Revue de Droit Minier 1921. Libert et Meyers: « Historiques et aperçu de la législation minière belge ». « Le seigneur haut » justicier concédait le droit de rechercher et d'exploiter » les veines de charbon, moyennant des redevance appelées » cens et entre-cens. Le cens était une somme d'argent que » l'on payait au seigneur pour pouvoir exploiter. L'entre-cens » consistait dans la redevance d'un tantième sur le produit » de l'extraction lorsque la mine donnait des fruits » (Merlin Question de Droit V. Mines I. — Hof van Beroep Brussel 26 juli 1817 — par. 476). In de spreektaal vertaalt men de » redevance proportionnelle » gewoonlijk door « mijncijns ». Wij zullen dit woord in die betekenis gemakkelijkschaalve in dit artikel gebruiken.

(1a) Cassatie 12 februari 1931. Pas. 131, I, p. 78. Noot van Procureur-Generaal Leclercq, « Un des principes du » Code Civil sur le droit de propriété est cette règle, à un » certain point de vue singulière, car en partie inapplicable, » qui vient du droit romain et qui est consacrée par l'article » 552, la propriété du sol emporte la propriété du dessus et » du dessous. La législation sur les mines y a, dans un » intérêt social, dérogé. »

(2) H. De Page: Traité Élémentaire de Droit civil Belge T.V. n° 632 en 951. — Planiol: Traité Élémentaire de droit civil T.I., n° 2236 en 2408. — Cassatie Fr. 3 februari 1857, S. 1857, I. 469. — Féraud-Giraud: Code des mines et minières, T.I., n° 12. — Demolombe: Traité de la distinction des biens T.I., n° 647, p. 760. — Laurent: Principes de droit civil, T.C., n° 247. — Baudry - Lacantinerie et Chauveau « Des Biens », 3e ed., n° 333.

(3) Revue de Législation des Mines 1909, p. 194. « Prof. Hénard: Des conventions relatives à la redevance tréfoncière antérieures à la concession ».

(4) Revue de Législation des Mines 1909, p. 195. Zie ook Cassatie Fr. 8 augustus 1839, S. 1839, p. 1669, P. 1839.2.173. Répertoire Pratique du Droit Belge, V° Mines n° 262 (R.P.D.B.) Revue de Droit Minier 1930. Jules Jasmin: « De la » prescription du droit à la redevance », p. 161.

(5) Dalloz: « Répertoire de Législation », V° Mines, Minières, Carrières, n° 388. — P. Duchaine « Manuel Pratique de Droit Minier Belge » p. 33. — Bury « Traité de la législation des mines, minières des usines et des carrières en Belgique et en France T.I., n° 458.

(6) Duchaine, n° 163.

(7) R.P.D.B. V° Mines, n° 262.

(8) Zie ook Planiol, n° 3102. Revue de Droit Minier, 1930, p. 161-165.

(9) Dalloz, Répertoire de Législation, V° Mines, n° 207. « Tant qu'elle est réunie au sol, la redevance se confond » avec lui et leur sort juridique est identique ». — Zie ook: Fuzier-Herman: « Répertoire de Droit français », V° Mines, n° 771. — Pandectes Belges, V° Mines, n° 313.

(10) Bury, T.I. n° 477.

(11) Zie ook R.P.D.B., V° Mines, n° 266.

(12) Planiol, T.I., n° 2236.

(13) De Page, T.V., n° 632.

(14) Zie ook: Colin et Capitant « Droit civil français », n° 969. — Revue de Droit Minier 1930, p. 161. — Revue de Droit Minier 1922. — Libert et Meyers « Notre Droit Minier », p. 650.

(15) De Page, T.V. 625 - 625. — R.P.D.B., V° Biens, n° 92.

(16) Zie R.P.D.B., V° Minier, n° 262-266. — Planiol, T.I., n° 3102. — Bury, T.I., n° 458. — P. Duchaine, n° 163. — H. De Page, T.V., n° 632. — Colin et Capitant, n° 969.

(17) Planiol, T.I., n° 3102. — Bury, T.I., n° 477. — R.P.D.B. V° Mines, n° 266 en volg. — Colin et Capitant, n° 969.

(18) Bury T.I., n° 477.

(19) Zie eveneens in dezelfde zin: R.P.D.B. V° Mines, n° 267. — Colin et Capitant, n° 969. — Cassatie Fr., 3 nov. 1848, S. 1848, 2, 682.

(20) Contra: Delebecque, « Traité sur la législation des mines, minières et carrières en France et en Belgique », n° 704, 709, 1186, enz. — Peyret-Lallier: « Traité sur la législation des mines », n° 310. — Demolombe: « Traité de la propriété », n° 436 en 649.

(21) Cassatie Fr., 5 juli 1912, S. 1913, I, 513.

(22) Bury, T.I., n° 483.

(23) De Page, T.I., n° 127.

(24) R.P.D.B., n° 262.

(25) Bury, T.I., n° 465: schrijft hieromtrent: « Les redevances sont en un mot, des charges réelles, qui sont dues » par la concession, donc par celui qui la possède et pendant » qu'il la possède. » Zie ook: Planiol, n° 3830.

(26) Planiol, T.I., n° 3826.

(27) Bury, T.I. n° 468.

(28) Zie ook Duchaine, p. 143.

(29) Bury T.I., n° 469.

(30) De Page, I. III, n° 290.

(31) Planiol, T.I., n° 3102.

(32) De Page, T.V., n° 722.

(33) Zie verder nog Planiol, T.I., n° 3830, S. 1909 I. 89 note Hénard.

(34) R.P.D.B. V° Minier, n° 262. Zie ook: Cassatie Fr., 13 nov. 1848, Sirey I, 682. — Cassatie Fr., 24 juli 1850, Sirey, 1851, I. 65. — Jurisprudence Conseil des Mines, T. VI, p. 78. — Bury, T.I., n° 462. — De Page, T.V., n° 951.

(35) De Page, T. VII, n° 1326. — R.P.D.B., V° Mines, n° 273. — R.P.D.B., V° Prescription en matière civile, n° 639.

— Bury, T. I., n° 490. — Duchaine n° 164, p. 144. — Revue de Droit Minier 1957. — Leon Goffin: « De la Prescription quinquennale des Redevances minières », n° 129 en vig.

— Jurisprudence de Conseil des Mines T. XII 1919-1923, p. 439. — Cassatie 27 mei 1892, Pas. I, p. 274.

(36) Contra: Burg. Rechtbank van Tongeren 8.3.45. Pas. 1945, III, p. 69. — Pandectes Périodiques 1898-1902, V° Mincc., n° 12. — Revue de Droit Minier 1930, p. 161. — Revue de Droit Minier 1930, p. 129.

Het dwingend karakter van het sociaal recht en van de bevoegdheid van de Werkrechtersraden

De belangrijkste bron van verbintenissen is de overeenkomst, eindpunt van de op elkaar afgestemde wilsuiting van partijen. Elk persoon mag immers, in principe, zijn vermogenstoestand naar eigen believen wijzigen door overeenkomsten om niet of onder bezwarende titel aan te gaan. Geheel het Burgerlijk Wetboek is afgestemd op de wilsautonomie van de enkeling die, in volle vrijheid en zonder inmenging van de wet, met de enkele beperking van de in artikel 1128, 1129, 1130, 1131 en 1133 van het Burgerlijk Wetboek vastgestelde vereisten, de door hem gewilde verbintenissen aangaat. Beschouwen wij slechts het koopcontract, dan stellen wij vast dat de partijen vrij zijn om al dan niet te

kopen en te verkopen en om overeen te komen omtrent prijs, voorwerp, levering, eigendomsoverdracht en alle andere modaliteiten van hun respectieve verbintenissen.

Dit door de wetgever gelaten zelfbeschikkingsrecht vindt zijn oorzaak in de opvattingen van liberaal optimisme, waarvan J.J. Rousseau de profeet is geweest, en van het daarop gebaseerde economisch liberalisme, zoals het kernachtig samengevat wordt in het bekende motto: « Laissez faire, laissez passer », de vrije wilsuiting werd in de 19e eeuw beschouwd als het toermiddel voor de verwezenlijking van de economische welvaart.

Sindsdien ontstonden echter steeds meer wettelijke beperkingen aan dit zelfbeschikkingsrecht, beperkingen die meestal tot twee groepen te herleiden zijn:

a. Diegene die passen in het kader van het staats-dirigisme dat in alle landen in meerdere of mindere mate ingang vond en dat in zijn meest doorgevoerde vorm de hele economie door de staat doet beheersen;

b. Degene die ingegeven zijn door sociale bezorgdheid. Men kwam inderdaad spoedig tot het inzicht dat de afwezigheid van staatsleiding op het aangaan van verbintenissen tot misbruiken leidde, omdat de er in geïmpliceerde erkenning van de gelijkheid van de contrakterende partijen niet aan de waarheid beantwoordde. De stellers van het Burgerlijk Wetboek geloofden immers in de leuze der Franse revolutie « Liberté, égalité, fraternité » en veronderstelden dus dat partijen die een contract gaan afsluiten op een voet van gelijkheid staan omdat beiden van het contract een even groot voordeel te verwachten hebben. Niets bleek echter minder waar. De contracterenden bevinden zich zeer dikwijls in een toestand van flagrante ongelijkheid, die haar oorzaak vindt ofwel in een van overheidswege opgericht of door een akkoord tussen privé-bedrijven ontstaan monopolie, ofwel in de behoefte of het gemis aan schrandheid van één der contrakterende partijen, in casu van de werkzoekende. De wilsautonomie komt in feite neer op de bevestiging van de wet van de sterkste. De werkmans is niet vrij in zijn keuze van al dan niet te gaan werken en hij zal dus wel verplicht zijn de voorwaarden van de werkgevers, hoe nadelig ze ook zijn, te aanvaarden; het arbeidscontract zelf en de uitvoeringsmodaliteiten ervan dienden dus te worden gereguleerd. De arbeider, die, vooral vroeger, wegens zijn lager intellectueel peil voortdurend bloot stond aan bedrieglijke praktijken vanwege zijn werkgever, moest hiertegen worden beschermd. De feiten bevestigden de noodzaak van dringende hervormingen: na de bloedige stakingen van 1886 werd een commissie belast met een onderzoek. Deze drong sterk op een sanering aan en in hetzelfde jaar nog kondigde Leopold II dan ook voor de wetgevende vergadering aan: « Peut-être a-t-on trop compté sur le seul effet des principes, d'ailleurs si féconds, de la liberté. Il est juste que la loi entoure d'une protection spéciale les faibles et les malheureux. Mon gouvernement aura à vous saisir de projets de réformes importantes. Il convient notamment de favoriser la formation de groupes professionnels, d'établir entre les chefs d'industrie et les ouvriers des liens nouveaux sous la forme de conseils d'arbitrage et de conciliation, de réglementer le travail des femmes et des enfants, de réprimer les abus qui se produisent dans le paiement des salaires, de faciliter la construction d'habitations ouvrières convenables, d'aider au développement des institutions de prévoyance, de secours, d'assurances et de pensions et de chercher à combattre les ravages de l'ivrognerie et de l'immoralité ». (Documents parlementaires, Chambres, 1886-1887, nr. 1).

En zo kwam men tot de geboorte van het sociaal recht. Vanaf 1887 volgen elkaar dan zonder ophoud wettelijke regelingen op die bedoeld zijn om de arbeiders te doen overgaan van een systeem van vrijheid naar een van billijkheid, en in 1926 wordt er zelfs een uitzonderingsrechtbank ingesteld om over de arbeidsgeschillen te oordelen.

Uit al het voorgaande blijkt dat het sociaal recht in hoofdzaak dwingend recht moet zijn. Prof. Van Goe-them schrijft in zijn « Beginnselen van sociale Wetgeving » (1936, blz. 13): « Uit het karakter van bescherming van zwakken, eigen aan de sociale wetgeving, volgt dat in algemene regel, het sociaal recht tot het dwingend recht behoort, dat geen afwijking dult. Er

mag door private overeenkomst niet van de imperatieve of dwingende rechtsvoorschriften worden afgeweken: zij zullen gelden tegen alle strijdig geding. Tot het dwingend recht behoren zelfs sommige sociale voorschriften, die van uit een ander standpunt tot het burgerlijk recht moeten gerekend worden. Nochtans weze aangestipt dat niet alle burgerlijke voorschriften, voorkomende in sociale wetten, het karakter hebben van dwingend recht; sommige behoren eenvoudig tot het aanvullend recht, zijn suppletieve normen, d.w.z. zij gelden slechts, behoudens afwijkende overeenkomst ».

Op de eerste vraag die wij ons wensten te stellen, n.l. of partijen kunnen overeenkomen tot de niet-toepassing van het sociaal recht op hun rechtsverhouding, moet dus worden geantwoord, dat, wanneer zij besluiten van andere dan suppletieve bepalingen af te wijken, hun overeenkomst nietig is en dat de rechter gehouden zal zijn de dwingende bepalingen van rechtswege toe te passen.

Een tweede te behandelen probleem is het volgende: is het mogelijk door een overeenkomst geschillen te onttrekken aan de normale bevoegdheid van de werkrechtshoofden en toe te vertrouwen aan andere rechtbanken of aan een scheidsrecht?

1. Een andere rechtbank.

Artikel 1 van de wet op de bevoegdheid bepaalt dat de rechtsmacht wordt uitgeoefend op de in de volgende artikelen vastgestelde wijze en dat ze door de partijen niet geprorogeed kan worden, behalve in de gevallen waarin de wet er anders over beschikt.

Welnu, de prorogatie van de hier bedoelde bevoegdheid ratione materiae werd aanvankelijk helemaal niet toegelaten, zelfs niet ten voordele van de rechtbank van eerste aanleg, vermits artikel 8 van de wet op de bevoegdheid luidde: « De rechtbanken van eerste aanleg nemen kennis van zaken van alle aard, met uitzondering van deze die toebedeeld zijn aan de vrederechters, aan de rechtbanken van koophandel en aan de werkrechtshoofden ». De rechtbank van eerste aanleg was op dat ogenblik slechts de gewone rechtsmacht, die in principe kennis nam van alle geschillen, behoudens van diegene die door de wet aan de beoordeling van de uitzonderingsrechtbanken was voorbehouden. Elk geschil kon dus slechts voor één bepaalde rechtsmacht worden gebracht en elke andere moest zich, zelfs ambtshalve (Verbr. 26 jan 1926, Pas 196) onbevoegd verklaren er over te oordelen; de exceptie van onbevoegdheid kon in elke stand van het geding worden ingeroepen, zelfs voor de eerste maal in beroep (Verbr. 29 jan. 1925, Pas I 122) of in verbreking (Verbr. 1 juli 1887, Pas 86 I 286) en iedere verzaking er aan bleef zonder gevolg (Brussel 27 januari 1910, Pas II 271, Verbr. 25 juni 1925, Pas I 307).

Aan deze toestand werd een wijziging gebracht door artikel 1 van de wet van 15 maart 1932 (nieuw artikel 8 van de wet op de bevoegdheid); dit maakt een zekere prorogatie van de bevoegdheid ratione materiae mogelijk ten voordele van de rechtbank van eerste aanleg en geeft aan deze ook de volheid van rechtsmacht terug, die artikel 4 van titel IV van het decreet van 16-24 augustus 1790 haar verleende. Het nieuw artikel 8 luidt: « De rechtbanken van eerste aanleg nemen kennis van zaken van alle aard. Zij kunnen de geschillen die aan de vrederechters, aan de rechtbanken van koophandel en aan de werkrechtshoofden toebedeeld zijn niet uit handen geven behalve wanneer de verwerende partij het vraagt ».

Door dit artikel wordt de bevoegdheid ratione materiae van de rechtbank dus niet gewijzigd, maar wordt aan de exceptie van onbevoegdheid ratione materiae

voor de rechtbanken van eerste aanleg haar karakter van openbare orde ontnomen; dit blijft echter behouden ten aanzien van de uitzonderingsrechtbanken, die zich dus in geval van onbevoegdheid ratione materiae dienen blijven te gedragen zoals vroeger (Luik 7 april 1933, Pas II 152). Als gevolg van de hervorming mogen de rechtbanken van eerste aanleg zich niet meer onbevoegd verklaren dan tenzij de verweerder het vraagt, geval waarin zij dan ook verplicht zijn het te doen. Deze exceptie dient echter, bij toepassing van artikel 169 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, dat eveneens door de wet van 15 maart 1932 werd gewijzigd, te worden opgeworpen vóór alle andere excepties en verweermiddelen, behalve die van de artikelen 166 en 174 van hetzelfde wetboek (Braas, *Précis de procédure civile*, 1934, deel 1, nr. 475, koophandel, Luik, 21 oktober 1936, Jur. cour d'Appel Liège, 1937, 72).

Wat betreft de werkrechtsheraad, betekent de toepassing van deze principes dus dat de geschillen, die tot zijn bevoegdheid ratione materiae behoren, even goed voor de rechtbank van eerste aanleg kunnen worden gebracht, tenzij de verweerder de onbevoegdheid opwerpt. Dit laatste wordt zeer strikt geïnterpreteerd: aangenomen wordt dat de verweerder slechts kan afzien van het voorrecht van door een bijzondere rechtbank te worden geoordeeld door, wanneer het geschil voor de rechtbank van eerste aanleg is gebracht, de onbevoegdheid niet op te werpen, en niet door bij voorbaat tot zulk een prorogatie overeen te komen; inderdaad, zegt men, alinea 2 van artikel 8 van de wet op de bevoegdheid voorziet alleen deze eerste wijze van prorogatie. Niettegenstaande het bestaan van zulk een overeenkomst zal de werkrechtsheraad zich dus bevoegd dienen te verklaren.

Het Hof van verbreking steunt deze zienswijze:

« Attendu que, suivant les constatations de la sentence attaquée, le litige entre parties était, en vertu des articles 1 et 43 de la loi du 9 juillet 1926, de la compétence du conseil de prud'hommes; que néanmoins le demandeur, défendeur devant le juge du fond, déclina la compétence de cette juridiction pour le motif qu'une des stipulations du contrat d'emploi, que le défendeur reproche à la demanderesse d'avoir irrégulièrement rompu, attribue compétence exclusive au tribunal de première instance de Malines pour toute contestation qui s'élèverait entre les parties à propos de l'application, de l'exécution ou de l'interprétation du présent contrat » et que l'article 1 de la loi du 15 mars 1932 autorise pareille attribution de compétence,

» Attendu que, constatant que le litige avait été porté non devant le tribunal de première instance, mais devant le conseil de prud'hommes, compétent en vertu des articles 1 et 43 de la loi du 9 juillet 1926, la sentence attaquée a légalement décidé que l'article 1 de la loi du 15 mars 1932 était sans application en l'espèce et rejeté le déclinatoire d'incompétence fondé sur cette disposition ». (Verbr. 14 april 1955, J.T. 55, 494).

Uit de ongeldigheid van de clausules, waarbij door de verweerder voorafgaandelijk van de bevoegdheid der uitzonderingsrechtbanken wordt afgezien, volgt dus dat de « volheid van rechtsmacht » geenszins betekent dat de uitzonderingsrechtbanken zich onbevoegd dienen te verklaren wanneer, niettegenstaande de voorafgaandelijke overeenkomst waarbij de bevoegdheid hen wordt onttrokken, toch voor hen gedagvaard wordt (ibid en nota onderaan het arrest). Zij betekent evenmin dat, wanneer in zulk geval voor de rechtbank van eerste aanleg wordt gedagvaard, de verweerder niet

toch de onbevoegdheid kan opwerpen (ibid en Van Lennep, Belgisch burgerlijke procesrecht, deel VIII, blz. 187, nr. 16). Zij brengt alleen mee dat de rechtbank van eerste aanleg zich niet onbevoegd mag verklaren als de verweerder de bevoegdheid van de uitzonderingsrechtbank niet inroept.

2. Scheidsrechters.

Indien het karakter van openbare orde van de bevoegdheid van de werkrechtsheraaden in principe belet dat andere rechtbanken kennis nemen van geschillen die tot hun bevoegdheid behoren, dan verzet het zich echter niet tegen een overeenkomst van partijen om zulk geschil aan een of meer scheidsrechters te onderwerpen. Inderdaad, artikel 1 van de wet op de bevoegdheid, dat de prorogatie der bevoegdheid ratione materiae in principe verbiedt, is alleen van toepassing op de rechtbanken, niet echter op de scheidsrechters, zoniet had dit artikel de hele Titel III van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering afgeschaft. De enige beperkingen aan de mogelijkheid om geschillen, die normaal onder de bevoegdheid vallen van een werkrechtsheraad, te onderwerpen aan één of meer scheidsrechters, zullen dus diegene zijn die in genoemde titel voorkomen. Deze opvatting werd reeds algemeen aanvaard voor het ontstaan van het nieuw artikel 8 van de wet op de bevoegdheid (*Répertoire pratique de droit belge*, Ve Conseil de prud'hommes, nr. 91. - Capart, *Traité juridique et pratique des conseils de prud'hommes*, 1919, nr. 104 - Wauwermans en Léger, *Les conseils de prud'hommes*, 1910, blz. 176, nr. 5). Een vonnis van de werkrechtsheraad van St.-Jans-Molenbeek van 13 maart 1914 (Jur. Trav. nr. 5, blz. 99) baseert deze zienswijze op de volgende argumenten:

« Attendu que pareille clause est valable; qu'en effet, on ne pourrait trouver ni dans le texte de la loi, réglant la compétence des conseils de prud'hommes, ni ailleurs, que tout ce qui touche la dite loi est d'ordre public; »

« Attendu qu'en l'espèce, il s'agit d'un différend purement civil et que, en matière civile, le droit des parties de recourir à l'arbitrage est consacré par la loi, sauf en ce qui concerne certains litiges enlevés limitativement à la connaissance des arbitres; »

De werkrechtsheraad van Brussel kwam in een vonnis dd: 5 juli 1927 (J.L.O. 31,45) tot dezelfde conclusie, op grond van dezelfde argumenten:

« Attendu que cette clause peut être invoquée devant la juridiction prud'homale; que, si elle est soulevée, celle-ci doit se déclarer incompétente; »

» Attendu en effet, que le principe de l'article 1003 du code de procédure civile, dont elle est l'application, ne connaît d'autres exceptions que celles établies par l'article 1004 du même code; qu'hormis les litiges qui y sont visés, il est d'application générale; »

» Attendu que la circonstance que la juridiction prud'homale a été instituée pour trancher les conflits du travail et même le fait qu'elle a été organisée spécialement à cette fin ne sont pas suffisants pour admettre qu'elle a un caractère d'ordre public interdisant de déroger à sa compétence par une clause d'arbitrage; qu'à ce point de vue la juridiction prud'homale ne diffère guère de la juridiction consulaire qui a pour mission de trancher les conflits spécialement commerciaux, y compris ceux qui trouvent leur origine dans un contrat de louage de service; que l'on ne voit dès lors pas que la clause arbitrale devrait être rejetée par la juridiction prud'homale alors qu'elle est invoquée et admise couramment devant la juridiction consulaire; »

Deze opvatting bleef dan natuurlijk na de wet van 15 maart 1932 ongewijzigd (Van Lennep, Belgisch burgerlijk procesrecht, deel VIII, blz. 187, Werkrechtersraad Beroep Brussel 28 december 1935, J.T. 36, 106).

Bij gebreke aan redenen om het tegenovergestelde aan te nemen, moet bovendien worden aanvaard dat zowel bestaande geschillen (bij wijze van een compromis) als gebeurlijke betwistingen (door een scheidsrechterlijk geding) aan de werkrechtersraad onttrokken en aan scheidsrechters kunnen toevertrouwd worden.

Hier rijst nochtans een vraag: artikel 1019 van het wetboek van burgerlijk procesrecht laat toe de scheidsrechters te ontslaan van de toepassing van het materieel recht en van het procesrecht, hetzij door daartoe uitdrukkelijk overeen te komen; hetzij door hen de titel van « wijze mannen » te geven. Zal men dan, door wijze mannen aan te stellen om een geschil te beoordelen, dat normaal tot de bevoegdheid van de werkrechtersraad behoorde, de toepassing van bepalingen van openbare orde van het sociaal recht kunnen omzeilen, daar waar men, zoals hoger werd gezien, ze niet rechtstreeks kon uitsluiten? Het antwoord hierop is negatief: immers scheidsrechters, zelfs als wijze mannen aangesteld, zijn nooit ontslagen van de inachtnaam van materiële of procesregels van openbare orde (Van Lennep, De scheidsrechterlijke beslissing, Rechtsk. T. 1939, blz. 271, Glasson-Tissier, Procédure civile, 1936, deel V., blz. 364, Dalloz, Nouveau code de procédure civile, 1922, deel IV, art. 1019, nr. 5). Bij niet inachtnaam van deze regels is de scheidsrechterlijke beslissing

dus vatbaar voor hoger beroep, daar waar ze dit, geveeld door wijze mannen, normaal niet is. De reden hiervan is licht te vinden:

« Overwegend dat, zo in beginsel een scheidsrechterlijke uitspraak niet vatbaar is voor beroep wanneer de » scheidsrechters door de partijen tevens als bemiddelaars aangesteld worden, omdat hen hierdoor het » recht verleend wordt af te wijken van de strikte » toepassing van de wet, iets waarin de rechter in » beroep hen niet navolgen kan, het beroep nochtans » ontvankelijk blijft, niettegenstaande het bemiddelend » karakter van de opdracht van de scheidsrechters, » wanneer de hen ten laste gelegd tekortkomingen de » openbare orde raken; » (Beroep Gent 14 juli 1956, R.W. 56-57, 1942).

Tot op dit ogenblik vinden wij in de rechtspraak geen voorbeeld van een overtreding, door bemiddelaars, van een regel van openbare orde van het sociaal recht, die in hoger beroep gesanctioneerd werd door de vernietiging van de getroffen beslissing. Er kan echter geen twijfel bestaan dat, indien zulk een geval zich moest voordoen, de vernietiging zou worden uitgesproken, juist zoals in geval van krenking van een regel van openbare orde, betrekking hebbende op de rechten der verdediging (Beroep Gent 14 juli 1956, loc. cit.), of op de bevoegdheid van de scheidsrechters (Beroep Chambéry, 30 juni 1885, Dall 86 II 271).

J. VAN BEYLEN,
Advokaat te Antwerpen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 3 oktober 1957.

Eerste voorzitter : M. Wouters.
Raadsheer-verslaggever : M. Piret.
Advocaat-generaal : M. Mahaux.
Advocaten : Mrs. Van Rijn en Struye.

Internationaal recht. — Luchtvaartdienstbaarheden. — Overeenkomst van Chicago dd. 7 december 1944. — Wet van 30 april 1947.

Krachtens de wet van 30 april 1947 nam België de verbintenis op zich in zijn nationale wetgeving zekere bepalingen van de Overeenkomst van Chicago van 7 december 1944 en van de bijlagen, die deze overeenkomst hebben aangevuld, op te nemen.

Uit deze wet bleek niet, dat de krachtens voormelde overeenkomst of de bijlagen te vestigen luchtvaartdienstbaarheden van rechtswege in België toepasselijk werden, noch dat de Belgische Staat reeds vóór de aanneming van de in het vooruitzicht gestelde nationale wet de inachtneming ervan aan de particulieren kon opleggen.

Belgische Staat (Minister van Verkeerswezen) en
Regie der Luchtwezen (R.L.) t/
de Croix de Maillie de la Tour Landry en cs.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 januari 1956 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;
Gelet op het eerste middel: schending van de

artikelen 544, 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek, en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest, na beslist te hebben dat de houding van aanleggers in verbreking een « formeel », « waarachtig » en « werkelijk verbod » in zich sloot de torens van het kasteel van verweerders weder op te bouwen en dat, bij ontstentenis van in België bindende kracht hebbende wettelijke of reglementaire bepaling, aanleggers zonder rechtvaardiging « het genot van het eigendomsrecht (van verweerders) beperkt hadden », eerstgenoemden veroordeeld heeft om aan laatstgenoemden schadevergoeding te betalen, op grond van artikelen 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek,

dan wanneer de rechters over de grond ten andere vastgesteld hebben dat de aan aanleggers aangewreven houding « in feite, zoal niet naar recht » oorzaak was geweest dat verweerders niet gehandeld hebben en dat dezen, « op grond van hun eigendomsrecht en daar ter zake geen positieve wetgeving bestond », over dat verbod hadden kunnen heenstappen en de torens van hun kasteel weder hadden kunnen opbouwen,

doordat deze laatste redenen, welke niet vrij zijn van strijdigheid met de eerste (schending van artikel 97 van de Grondwet), in elk geval geen rechtvaardiging van het dispositief van het arrest mogelijk maken, aangezien er geen werkelijke krenking door aanleggers, van het eigendomsrecht van verweerders begaan is (schending van de artikelen 544, 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek) :

Over beide onderdelen samen :

Overwegende dat het bestreden arrest erop wijst dat aanleggers verweerders herhaaldelijk verboden

hebben de torens van het kasteel te Steenokkerzeel weder op te bouwen, dan wanneer dergelijk verbod op geen enkele wettelijke of reglementaire bepaling rustte;

Dat het terecht het karakter van een fout toeschrijft aan de daad van aanleggers zodoende bij verweerders de verkeerde mening feweeg gebracht te hebben dat het hun niet veroorloofd was de door hen overwogen werken uit te voeren, en aldus de totstandkoming van bedoelde werken belet te hebben;

Overwegende dat, al erkent het Hof van beroep anderzijds dat geen enkele wettelijke of reglementaire bepaling verweerders hun eigendomsrecht en de daaruit voortvloeiende rechten ontnemt, deze beschouwing in genen dele de redenen tegensprekt waarop de rechter over de grond zijn beslissing steunt;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Gelet op het tweede middel: schending van de artikelen 544, 1134, 1319, 1320, 1322, 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek, 1 en 2 van de wet van 30 april 1947 tot goedkeuring van de Overeenkomst betreffende de Internationale Burgerlijke Luchtvaart, ondertekend op 7 december 1944 te Chicago, 37, 54 en 90 van evengemelde overeenkomst, in 's lands wetgeving ingevoerd bij voormelde wet, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest aanleggers in verbreking tot schadevergoeding jegens verweerders veroordeeld heeft ter zake van het krenken van hun eigendomsrecht en van het begaan van een gedragsfout door hun een bevel te betekenen de torentjes van hun kasteel niet weder op te bouwen, hetwelk «op een rechtstoestand vooruitliep», «enkel op een wetsontwerp steunde» (op de luchtvaartdienstbaarheden) en «dus door geen enkele, in België bindende kracht hebbende wettelijke of reglementaire bepaling gerechtvaardigd was», hoewel nochtans vaststellend dat de bepalingen van dat ontwerp overeenstemden met de internationale overeenkomst betreffende de burgerluchtvaart, Overeenkomst van Chicago geheuten, welke door een Belgische wet goedgekeurd is en derhalve in België van kracht is»,

eerste onderdeel, dan wanneer het eigendomsrecht van verweerders niet is kunnen gekrenkt worden door het verbieden van een gebruik dat verboden is door een internationale overeenkomst welke in 's lands wetgeving is ingevoerd door een Belgische wet die van kracht was toen van bewust verbod kennis gegeven werd (schending van de artikelen 544, 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek en van de bovenaangeduide bepalingen van de wet van 30 april 1947), of dan wanneer althans de bovenstaande redenen het bestaan van deze krenking niet ten genoegte van recht rechtvaardigen (schending van artikel 97 van de Grondwet),

tweede onderdeel, dan wanneer de fout waarop, naar het arrest vaststelt, verweerders hun vordering gesteund hadden, er in bestond hun het verbod betekend te hebben de torens van hun kasteel weder op te bouwen «ter wille van de noodzakelijkheid der veiligheid van het luchtverkeer rond de nationale luchthaven», en dat de rechters over de grond dertract (schending van artikel 1134 van het burgerlijk halve, zonder schending van het gerechtelijk wetboek) en van de bewijskracht van de rechtsplegingsstukken (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het burgerlijk wetboek of althans zonder naar recht genoegzaam het dispositief van het arrest te rechtvaardigen (schending van artikel 97 van de Grondwet), niet konden ervan afzien te

onderzoeken of de vigerende internationale reglementering aanleggers, bij ontstentenis van een passende inlandse wetgeving betreffende de luchtvaartdienstbaarheden en zelfs buiten elke gedachte van een luchtvaartdienstbaarheid, ertoe rechtigde «de noodzakelijkheid der veiligheid van het luchtverkeer» in te roepen om op verweerders vraag te antwoorden in gecritiseerde zin:

Over het eerste onderdeel:

I. In zover het middel op de schending van artikel 97 van de Grondwet gesteund is:

Overwegende dat, waar aanleggers vóór de rechter over de grond hadden doen gelden dat hun houding gerechtvaardigd was door de goedkeuring, door België, van een internationale overeenkomst over de luchtvaartdienstbaarheden, het bestreden arrest erop wijst dat, volgens een brief van het orgaan van aanleggers; de nationale wet welke België zich verbonden had te doen aannemen op het tijdstip toen het verbod medegedeeld werd nog een ontwerp was;

Dat het trouwens eraan toevoegt dat de toestand zich niet gewijzigd heeft en dat «de in het vooruit-aangehaalde internationale overeenkomsten overeenstemmen tot op heden geen bindende kracht hebben en er dus geen hadden toen het verbod aan geïntimeerden medegedeeld werd»;

Overwegende dat deze redenen een passend antwoord op het middel uitmaken;

II. In zover het middel op de schending van de artikelen 544, 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek en van de bepalingen van de wet van 30 april 1947 gestend is:

Overwegende dat krachtens de wet van 30 april 1947, België de verbintenis op zich nam in zijn nationale wetgeving zekere bepalingen van de Overeenkomst van Chicago van 7 december 1944 en van de bijlagen welke deze overeenkomst aangevuld hebben, op te nemen;

Dat uit deze wet niet bleek dat de krachtens voormelde overeenkomst of de bijlagen te vestigen luchtvaartdienstbaarheden van rechtswege in België toepasselijk werden, noch dat aanleggers reeds vóór de aanneming van de in het vooruitzicht gestelde nationale wet de inachtneming ervan aan de particulieren konden opleggen;

Dat de rechter over de grond hieruit geldig afgeleid heeft dat aanleggers een fout begaan hadden door het hun aangewreven verbod van wederopbouw mede te delen, dan wanneer de nationale wet hun dit niet toestond;

Over het tweede onderdeel:

Overwegende dat verweerders zowel in de conclusies als in het exploit van rechtsingang ter rechtvaardiging van hun vordering het feit inriepen dat aanleggers, zonder dit krachtens wettelijke of reglementaire bepalingen te kunnen doen, hun verboden hadden de torens van hun kasteel weder op te bouwen;

Dat het Hof van beroep zijn beslissing juist op dit feit steunt en dus de bewijskracht van het exploit van rechtsingang en de conclusies niet schendt;

Overwegende dat het arrest, antwoordend op de verweren welke aanleggers afgeleid hadden uit de aanneming, door België, van de Overeenkomst van

Chicago en uit de noodzakelijkheid de veiligheid van het luchtverkeer te verzekeren, beslist dat aanleggers hun houding enkel hadden kunnen verantwoorden aan de hand van een nationale wetgeving en dat dergelijke wetgeving noch het tijdstip van het verbod, noch zelfs op het tijdstip dat het Hof van beroep uitspraak dient te doen, bestond;

Dat geen van de onderdelen van het middel kan aangenomen worden;

Over het derde middel, schending van de artikelen 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, zonder te antwoorden op het middel, door aanleggers regelmatig bij conclusies voorgesteld, «dat, zo de wederopbouw, thans, van de torentjes, een nutteloos werk (was), (verweerders) over generlei schade te klagen hadden, wel integendeel», de aquiliaanse verantwoordelijkheid van aanleggers vastgesteld heeft door hen te veroordelen om verweerders, als schadevergoeding, een «jaarlijkse vergoeding van dertigduizend frank» te betalen, zonder enige beperking van som of duur te stellen, aldus het punt in het onzekere latend of deze vergoeding, beweerdelijk verbonden met de krenking van het eigendomsrecht van verweerders door de schuld van aanleggers, al dan niet zou ophouden met het bestaan van dat recht in hunnen hoofde ofwel te hunnen voordele of ten voordele van hun rechtverkrijgenden zonder beperking van duur zou blijven bestaan,

doordat een onzeker of louter eventueel nadeel niet ten grondslag kan liggen aan de door het arrest gewezen veroordeling (schending van de artikelen 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek) en doordat deze veroordeling bovendien niet ten genoegen van recht gerechtvaardigd is (schending van artikel 97 van de Grondwet) :

Overwegende dat aanleggers in hun conclusies inroepen dat het werk van wederopbouw van de torens van het kasteel van verweerders een nutteloos werk zou wezen, gezien het nakend invoegen, in de nationale wetgeving, van de luchtvaartdienstbaarheden, gevestigd of aanbevolen door de Overeenkomst van Chicago van 7 december 1944 en haar bijlagen;

Overwegende dat dit middel door de rechter over de grond diende te worden behandeld in zover het op het bestaan en het bedrag van het nadeel een invloed kon uitoefenen;

Overwegende dat het Hof van beroep bij dit middel niet blijft stilstaan, doch zich ertoe bepaalt per jaar uit te spreken zonder de draagwijdte in de tijd van deze veroordeling te beperken;

Dat het aldus artikel 97 van de Grondwet schendt;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest, doch enkel in zover het beslist over het bestaan en het bedrag van het nadeel;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Veroordeelt aanleggers tot twee derden en verweerders tot één derde der kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Luik.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 24 november 1958.

Voorzitter : M. de Clippele.

Raadsheer-verslaggever : M. de Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Voorlopige hechtenis. — Samenstelling van de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

Geen enkele wetsbepaling voorziet, dat wanneer een kamer van inbeschuldigingstelling een bevel tot aanhouding heeft verleend ze over een later door de raadkamer gewezen bevestiging van zulk bevel alleen zou kunnen beslissen, indien de kamer verschillend zou samengesteld zijn.

Hoet R.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen op 16 oktober 1958 door het Hof van Beroep te Brussel, Kamer van Inbeschuldigingstelling;

Over het eerste middel afgeleid uit de schending van de artikelen 7, 97 van de Grondwet, 94 van het Wetboek van Strafvordering, 1 der wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis,

doordat het bestreden arrest het bevel tot aanhouding bevestigd heeft, op 2 oktober 1958 verleend door het Hof van Beroep te Brussel, kamer van inbeschuldigingstelling, en aldus heeft beslist dat het bevel tot aanhouding regelmatig was verleend geworden en de in onderhavig geval gevolgde rechtspleging door geen enkele substantiële nietigheid was aangetast,

dan wanneer geen enkel stuk der rechtspleging toelaat na te gaan of de verdachte voorafgaandelijk regelmatig is ondervraagd geworden, om na te gaan of er in tegenwoordig geval een doorslaggevende hinderpaal was voorhanden geweest die de voorafgaandelijke ondervraging van de verdachte onmogelijk had gemaakt, hoewel de voorafgaandelijke ondervraging, uitgezonderd in geval van overmacht, een wezenlijke voorwaarde is voor de wettelijkheid van het bevel tot aanhouding :

Overwegende dat het arrest gewezen op 2 oktober 1958 door het Hof van Beroep te Brussel, Kamer van Inbeschuldigingstelling, naar de vordering van het Openbaar Ministerie verwijst, welke uitdrukkelijk vermeldt dat de betichte op 23 september 1958 door de onderzoeksrechter werd verhoord;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 7, 97 van de Grondwet, 4, in het bijzonder alinea 1, en 19 der wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis,

doordat het bestreden arrest, waarbij het bevel tot aanhouding op 2 oktober verleend door het Hof van Beroep te Brussel, Kamer van Inbeschuldigingstelling, wordt bevestigd, is gevelde geworden door hetzelfde rechtsprekend college, samengesteld uit dezelfde magistraten, te weten de Heren Schuermans, Rey en Socquart die ook het bevel tot aanhouding hebben verleend, op 2 oktober 1958, tegen verdachte, zodat de bevestiging van het bevel tot aanhouding is tussengekomen in omstandigheden die de betichte hebben beroofd van de waarborgen van toezicht die hem worden verleend door de wetsbepalingen die de rechtspleging tot bevestiging van het bevel tot aanhouding beheersen :

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling oplegt dat wanneer de Kamer van Inbeschuldigingstelling, zoals ten deze, een bevel van aanhouding heeft ver-

leend, ze enkel kan beslissen over een later door de Raadkamer gewezen bevestiging van zulk bevel indien de samenstelling van gezegde Kamer van Inbeschuldigingstelling verschillend is;

Dat het middel naar recht faalt;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 4 april 1958.

Voorzitter : M. Moeneclaey.

Raadsheren : MM. Morel de Westgaver en Lefebvre.

Advocaat-generaal : M. Bonte.

Advocaat : Mr. Dutordoir.

Woeker. — Gewoontemisdrijf. — Beperkte strekking van de wet van 9 juli 1957. — Bestanddelen van het in art. 494, lid 2, W.s.S. omschreven misdrijf.

Woeker is een gewoontemisdrijf, dat eerst voltrokken is op de dag, waarop het laatste van de tot dit misdrijf behorende feiten voltooid is.

De wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering en het in uitvoering dezer wet genomen K.B. van 23 december 1957 slaan niet op gewone geldleningen, doch slechts op leningen, die gepaard gaan met een aankoop van goederen.

Voor het voltooien van het in artikel 494, lid 2, W.v.S., omschreven misdrijf moeten de volgende vereisten tegelijk aanwezig zijn :

- 1) de woeker moet als gewoonte gepleegd zijn;*
- 2) er moet misbruik gemaakt van de behoeften en/of de onwettelijkheid van hen, die in leen hebben ontvangen;*
- 3) de bedongen interesten of voordelen moeten klaarblijkelijk de normale rentevoet en de dekking van het risico overschrijden.*

X... t/ X... en a.

Overwegende dat het Openbaar Ministerie tijdig en op geldige wijze hoger beroep ingesteld heeft;

Overwegende dat woeker een gewoonte-misdrijf is dat slechts voltrokken wordt op de datum waarop het laatste van de tot dit misdrijf behorende feiten is voltrokken (Cass. 17-11-1941, Pass. 1941, I, 431);

Overwegende dat ter zake het laatste feit dat in dit opzicht in aanmerking kan komen zich situeert einde mei 1955, derwijze dat, indien zoals verder zal onderzocht worden, het werkelijk gaat om een reeks collectieve daden, al deze daden vatbaar zijn voor vervolging en de publieke vordering ten overstaan dezer niet verjaard is;

Overwegende dat verdachte aanvoert dat de gevallen voor dewelke hij terecht staat «... een onbeduidend aantal vertegenwoordigt van de verhandelingen die hij gedaan heeft, de allergrootste meerderheid ervan, volledig in orde bevonden zijnde... » dat hij dienaangaande verwijst naar een P.V. opgesteld door de gerechtelijke politie (St. 21);

Overwegende dat verdachte zodoende verwarring

sticht, dat het volstaat erop te wijzen dat de opstellers van bedoeld P.V. onderlijnen dat ze een onderscheid maken tussen de financieringszaken door verdachte afgehandeld, die normaal bevonden werden en de dossiers die betrek hebben op leningen door hem toegestaan en die aan de basis liggen van huidige vervolgingen;

Overwegende dat verdachte insgelijks verward waar hij voor wat de gevallen B... en W... betreft, beweert dat, overeenkomstig artikel 2 K.B. 23-12-1957, genomen in uitvoering van de wet d.d. 9 juli 1957, het lastenpercentage vrij is daar het gaat om geldleningen van minder dan 2.000 fr.;

Overwegende inderdaad, dat bedoelde wetsbepalingen niet slaan op gewone geldleningen, zoals in casu, maar wel op leningen die gepaard gaan met een aankoop, dat zulks niet alleen blijkt uit de hoofding dier wet « Wet tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering » waar ook uit de bewoording van al. 2, 3 en 4 van artikel 1 ervan die preciseert «... Onder lening op afbetaling in de zin van deze wet wordt verstaan :

1° elke overeenkomst, ongeacht onder welke benaming of in welke vorm, waardoor een ander persoon dan de verkoper, hetzij aan de verkoper in plaats van de verkrijger, hetzij aan de koper binnen de perken van deze wet, de prijs ter hand stelt van een lichamelijk roerend goed of een dienst die eraan onderworpen is, terwijl de verkrijger zich verbindt het verschuldigde aan de derde terug te betalen in ten minste drie termijnen,

2° elke financiering door middel van aankoopbons of soortgelijke titels, door de verkoper of een derde aan de koper afgegeven... »;

Overwegende verder, dat zoals verdachte er aan herinnert het voltooien van het misdrijf voorzien bij artikel 494 S.W.B. al. 2 volgende vereisten tegelijkertijd vergt :

- a) de woekerpraktijk moet gewoonlijk gepleegd zijn;
- b) er moet misbruik gemaakt worden van de behoeften en of de onwetendheid van de ontlener;
- c) de bedongen interesten of voordelen moeten klaarblijkelijk de normale rentevoet en dekking van het risico overschrijden;

Overwegende dat verdachte, bij middel van advertenties in dagbladen, geldlening aanbood, dat op navraag van de eventuele ontlener hij hun een gestencileerd schrijven liet geworden (st. 23) waarin o.a. te lezen staat «... de afbetalingen geschieden maandelijks door kleine stortingen op de post, het dichtst bij U gelegen. Indien U 10.000 fr. leent zult U de lening moeten delgen als volgt :

- op 6 maand, 6 maandelijksse stortingen van 1.750 fr.
- op 12 maand, 12 maandelijksse stortingen van 917 fr.
- op 18 maand, 18 maandelijksse stortingen van 640 fr.
- op 24 maand, 24 maandelijksse stortingen van 500 fr. »

Overwegende dat zoals de door de onderzoeksrechter aangestelde deskundige het in zijn verslag (st. 103, bl. 2) laat opmerken, verdachte in weerwil niet hoger aangehaald schrijven, geen bestendig systeem had bij de berekening van de interest die zeer uiteenlopend was en schommelde, zoals verder zal blijken, tussen 14,56 % en 70,91 % naar gelang van het bedrag der ontleende som, de terugbetalingstermijn, het feit dat de rentevoet afgerond werd en, hetzij op voorhand afgetrokken, of op het einde bijgevoegd, doordat kosten aan de ontlener bijgerekend werden, welke tussen 1% tot soms 15 % verschilden, evenals door in 30 op de 55 weerhouden gevallen, hen te verplichten een levensverzekering aan te gaan, wat hem als

commissieloon 75 à 90 % van de eerste jaarlijkse premie opracht;

Overwegende dat indien verdachte terecht laat opmerken dat in de rentevoet de dekkingsrisico dient begrepen, er nochtans moet op gewezen worden dat bedoeld risico ter zake zeer gering was, om reden dat, afgezien van de opgelegde levensverzekering, in 12 van de 23 gevallen de ontleners staats- of stad-beambten waren die een wedde of pensioen genoten welke verdachte desgevallend in beslag kon nemen, dat in die gevallen de toegepaste rentevoet beliep :

V. A., Professor M.O.H.G., geval 47, 25,12 % met levensverzekering; L. A., staatsbediende, geval 33, 47,79 %; D. M., stadswerkman, geval 30, 51,25 %; V. J., spoorwegbediende, geval 32, 28,65 % met levensverzekering; D. L., rustend politie-inspecteur, geval 44bis, 32,48 %, met levensverzekering; G. G., rijks-wachter, geval 44, 25,88 %, met levensverzekering; D. J., staatsbediende, geval à', 30,01 %, met levensverzekering; D. A., postbode, geval 52, 38,35 %; V. H., beroepsmilitair, geval 42, 29,47 %, met levensverzekering; B. C., beroepsmilitair, geval 37, 34,50 %, met levensverzekering; U. A., stadswerkman, geval 38, 38,59 %; met levensverzekering; N. R., beroepsmilitair, geval 23, 31,59 %, met levensverzekering; B. D., staatsbediende, geval 49, 25,24 %, met levensverzekering; D. E., onderwijzeres, geval 35, 27,18 %, met levensverzekering; P. A., politiebrigadier, geval 46, 27,52 %, met levensverzekering; D. J., klerk D./Acc., geval 8, 42,56 %; D. A., stoker N.M.B.S., geval 52, 43,19 %; W. G., politieagent, geval 13, 40,93 %; V. M., rustend rijkswachter, geval 3, 26,20 %; C. E., atheneumprofessor, geval 54, 42,80 %; M. E., bediende kadaster, geval 55, 54,54 %; A. M., telefoonarbeider, geval 51, 39,53 %;

Overwegende dat in tegenstrijd met wat beklagde voorhoudt V. G. (geval 39) wel een levensverzekering afgesloten heeft door toedoen van verdachte (st. 233), dat R. G. (geval 36) preciseert (st. 244... «ik heb nochtans de indruk dat het (afsluiten van een levensverzekering) wel de voorwaarde tot het toestaan van de lening was...» dat zoals reeds hoger aangehaald zulks insgelijks opgelegd werd in minstens 20 andere gevallen (zie stuk 28/196-198; 36/201; 41/203; 43/205; 45; 47/207; 49/210; 54; 56/212; 58/214; 61/256; 63/216; 67/218; 69; 75/222; 77/224; 79/226; 82/229; 86/231; 96/235; 98/238; 100/240; 116; 133/194; 138; 148/189; 151/248; 173; 181; 185/191; 244; 245; 248; 250 en 252;

Overwegende dat in de volgende gevallen, verdachte insgelijks een zere gering risico liep, daar aan tien op de vijftien ontleners er door verdachte opgelegd werd een levensverzekering aan te gaan, waarop hij een hoog commissieloon ontving dat in die gevallen de toegepaste rentevoet beliep;

geval 9, B. M., 33,28 %; geval 15, D. K., 64,57 %, met levensverzekering; geval 24, C. P., 64,57 %, met levensverzekering; geval 25, C. L., 28,33 %, met levensverzekering; geval 26, V. A., 46,99 %; geval 27/28, D. A., 38,57 %, met levensverzekering; geval 29, V. A., 28,01 %, met levensverzekering; geval 31, V. E., 30,04 %, met levensverzekering; geval 34, D. K., 27,90 %; geval 36, R. G., 28,08 %, met levensverzekering; geval 40, H. J., 70,91 %; geval 43, D. H., 38,24 %, met levensverzekering; geval 48, V. A., 32,78 %, met levensverzekering; geval 50, M. T., 33,43 %, met levensverzekering; geval 53, V. J., 42,56 %;

Overwegende dat uit het onderzoek en bij de behandeling der zaak voor het Hof, duidelijk gebleken is dat verdachte in meest al de gevallen misbruik heeft gemaakt van de behoeften van de ontleners die noodgedwongen zich aan zijn eisen hebben onderworpen;

Overwegende dat zulks onder ander blijkt uit de omstandigheden dat in volgende gevallen het ontleende geld dienen moest tot het dekken van geneeskundige kosten (st. 16.56.176-58, 181, 127), aankoop van kostuum (st. 112), voorbereiding van huwelijk en aankoop der nodige meubelen (st. 73.82.124.91.116.61.54) herstellingen van woning (st. 96.98.105), betalen van schadevergoeding ingevolge auto-ongeval (st. 138), hulpverlening aan bejaarde en onvermogennde ouders (st. 121), rouwkosten (st. 28-5), bevallingskosten (st. 167);

Overwegende daarenboven dat het vaststaat dat in meerdere gevallen verdachte ongetwijfeld misbruik heeft gemaakt van de onwetendheid van ontleners die in de mening verkeerden slechts een intrest van 10 % te hebben betaald, daar ze onbekwaam waren de werkelijke rentevoet te berekenen ten overstaan van de bedongen maandelijks terugbetalingen en de wedersamenstelling van het kapitaal alsmede, voor velen onder hen, van de last spruitende uit het afsluiten van een levensverzekering, die, het dient onderlijnt, in bijna alle gevallen opgezegd werd na terugbetaling der ondergane lening;

Overwegende dat rekening houdend met een normale dekking van het risico, het woeker karakter van een lening dient te worden beoordeeld zowel naar het voordeel dat het oplevert voor de geldschieter als voor de lasten die, onder welke vorm of benaming ook, aan de ontleners worden opgelegd;

Overwegende dat hieruit volgt dat in de gevallen waar het afsluiten van een levensverzekering als voorwaarde, sine qua non, gesteld werd voor het bekomen van de lening, de verschuldigde premie die door verdachte onmiddellijk van het bedrag der aangegane lening afgetrokken werd en waarvan, zoals hoger gezegd, hij 75 à 90 % als commissieloon behield, als last van de verbintenis dient beschouwt; dat het zelfde dient gezegd van de overige kosten, zoals de zorgezegde kosten van onderzoek, samenstelling van dossier, geneeskundig onderzoek, enz.;

Overwegende dienvolgens dat het vaststaat dat verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan woeker in de gevallen aangehaald in beide tabellen, hoger geciteerd;

Om deze redenen,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, 211, 194 W.B.S.V., 40, 494 S.W.B., 140 W. van 18-6-1869 gew. door artikel 2 W. 4-9-1891, alle wetsbepalingen door de Voorzitter op deze terechtzitting aangeduid;

Het Hof, wijzende op tegenspraak;

Ontvangt het beroep van het Openbaar Ministerie en 'er over beslissend;

Alle verdere of strijdige besluiten van de hand wijzende, met eenparigheid van stemmen, verwijst verdachte uit hoofde der feiten vermeld sub litt. 3, 8, 9, 13, 15, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40 en 42 tot en met 55 in een gevangenisstraf van 4 maand en een geldboete van 4.000 fr.;

Ontslaat verdachte van de rechtsvervolgning voor wat betreft de feiten vermeld sub litt. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 16 tot en met 22, 39 en 41 der dagvaarding;

Veroordeelt verdachte in de kosten van beide instanties.

NOOT: De voorziening in Cassatie tegen bovenstaan arrest werd op 27 oktober 1958 door het Hof van Cassatie verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 14 juli 1956.

Eerste Voorzitter : M. Van Winckel.

Raadsheren : MM. Axters en De Vreese.

Advocaat-generaal : M. Matthys.

Advocaten : Mrs. Ronse, Deboos (loco Mr. Degezelle) en Cortvriendt.

1. **Rechtsvordering.** — **Zgn. gerechtelijk contract.**

2. **Bewijs van door de verkoper bevestigde mondelinge bestellingen.**

1. *Zolang tussen partijen geen besluiten voor de Rechtbank van Koophandel zijn gewisseld, bestaat niet een « gerechtelijke overeenkomst » tussen partijen.*
2. *Waar het stilzwijgen van kopers op de verkoopbevestigingen door de verkoper van de eerste twee niet betwiste bestellingen goedkeuring van deze contracten betekende, moet hun stilzwijgen in identieke omstandigheden op de precies op dezelfde wijze tot stand gekomen verkoopbevestigingen van de twee volgende wél betwiste bestellingen noodzakelijk eveneens confirmatie van deze laatste betekenen.*

De Spiegeleire en zoon en Welvaert A. t/ De Rijbel

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Gent, op 21 september 1959 ;

Ten aanzien van de procedure en meer in het bijzonder over de draagwijde van de afstand door geïntimeerde van de aanleg vóór de Handelsrechtbank te Antwerpen :

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig aangenomen heeft dat de afstand door geïntimeerde van de aanleg vóór de Handelsrechtbank geenszins het bewijs meebracht dat geïntimeerde het ontbreken van enig contractueel verband tussen hem en appellant Welvaert zou hebben erkend ;

dat zulke erkenning inderdaad noch uit de bewoording, noch uit de geest van die afstand volgt ;

Overwegende enerzijds, dat appellant Welvaert ten onrechte in de voor de Rechtbank te Antwerpen medegedeelde ontwerpen van besluiten meer zou willen zien dan projecten ; dat, waar geen besluiten vóór die Rechtbank werden gewisseld, de door geïntimeerde tot steun van de afstand van aanleg aangevoerde ontstentenis van « juridisch contract » klaarblijkelijk het ontbreken bedoelt van een gerechtelijke overeenkomst tussen partijen m.a.w. een stand van het geding waarin hij het absolute recht bezat de afstand te doen, en voorzeker niet te verstaan is als de erkenning dat de verkoopovereenkomst, die de enige grondslag was van de eis waaromtrent de geïntimeerde uitdrukkelijk verklaarde zijne rechten voor te behouden, tussen partijen niet zou tot stand gekomen zijn ;

Overwegende anderzijds, dat appellant Welvaert zonder meer grond aanvoert dat de kwestieuze afstand van aanleg door geïntimeerde, — wanneer hij door de hem medegedeelde ontwerpen vernam dat hem de onbevoegdheid ratione loci vóór de Rechtbank te Antwerpen zou worden tegengeworpen — meebrengt dat hij toegeeft dat er geen overeenkomst tussen partijen bestond vermits — aldus Welvaert — indien de overeenkomst wel bestond, het tegengeworpen procedure-middel alleszins door de Rechtbank moest worden afgewezen en De Rijbel in dit geval geen reden had om zich door afstand van aanleg er aan te onttrekken ; dat die redenering volkomen faalt als men inziet dat geïntimeerde tegenover de houding van appellant, er

voorzeker alle belang bij had, zonder zijn hoofdstelling prijs te geven, de tegenpartij voor de Rechtbank van hare eigen woonplaats te brengen, waarbij zijn eis niet enkel op de oorspronkelijke grondslag van een tussen partijen gesloten verkoopovereenkomst kan blijven handhaven, maar in de tweede plaats ook op basis van een aquiliaanse fout kon doen gelden ;

Ten gronde :

Overwegende dat de eerste rechter terecht aanstipt dat het, zowel in het geval der niet betwiste contracten nr 669 en 267, als in het geval der thans betwiste contracten 271 en 273, gaat over mondelinge overeenkomsten tusschen handelaars ;

Overwegende dat, waar het stilzwijgen van appellanten op de verkoopbevestigingen van de twee eerste niet betwiste bestellingen goedkeuring van deze contracten betekende, hun stilzwijgen, in identieke omstandigheden, op de precies op dezelfde wijze tot stand gekomen verkoopbevestigingen van de twee volgende wél betwiste bestellingen, noodzakelijk eveneens confirmatie moet betekenen voor deze laatste ;

Overwegende dat de eerste rechter ook terecht aannam, om oordeelkundige redenen die het Hof bijtreedt, dat de drie laatste contracten, waaronder de twee betwiste, gezamenlijk door appellanten De Spiegeleire en Welvaert met De Rijbel werden gesloten ;

dat hij doeltreffend het aandeel aanstipt dat beide appellanten in het tot stand komen en uitvoeren van deze contracten hebben gehad en aangetoond uit dit aandeel noodzakelijk blijkt dat beiden de litigieuze contracten hebben aangegaan ;

a) Overwegende dat, in het licht van de medegedeelde briefwisseling, appellanten De Spiegeleire niet ernstig kunnen beweren alleen te hebben onderhandeld met Welvaert, en te vergeefs voorhouden de verkoopbevestigingen die hun werden toegestuurd te hebben aangezien « als een aangelegenheid van Welvaert » ;

Overwegende dat de bewering van appellant De Spiegeleire als zouden zij slechts hebben gehandeld in opdracht van de koper Welvaert, op niets is gesteund wat de eerste bestelling 669 betreft, in dewelke Welvaert immers hoegenaamd niet tussenkwam ;

dat hun bewering evenmin is bewezen wat de drie volgende bestellingen betreft die op dezelfde wijze zijn tot stand gekomen ;

Overwegende dat de omstandigheid dat de tweede bestelling (nr 267) hoewel gefactureerd op naam van eerste appellant De Spiegeleire (behalve een klein deel dat werd gefactureerd op naam van zekere Lamont) niettemin werd betaald deels door De Spiegeleire (ten belope van 100.000 f.) en deels door tweede appellant Welvaert (ten belope van 73.419 f) door de eerste rechter terecht werd weerhouden als een ernstig vermoeden om aan de nemen dat deze bestelling — en ook de twee volgende die in dezelfde voorwaarden tot stand kwamen — werden gedaan door beide appellanten gezamenlijk ;

Overwegende dat appellanten De Spiegeleire niet ontkennen dat ook de verkoopbevestigingen van de twee litigieuze contracten op hun naam werden opgemaakt en dat één daarvan (nr 271) aan hen werd toegestuurd zonder dat zij hiertegen protesteerden, wat zij nochtans onmiddellijk hadden moeten doen indien de verkoopbevestiging niet met de werkelijke bestellingen overeenstemden ;

Overwegende dat de omstandigheid dat geïntimeerde vanaf een zeker ogenblik de briefwisseling uitsluitend richtte tot Welvaert niet wegneemt dat de bestelling nr 267, waarop deze briefwisseling ook slaat, op naam van De Spiegeleire werd opgemaakt, aan hen

werd gestuurd en deels door hen werd betaald; dat gezegde omstandigheid er alleen op wijst dat appellanten De Spiegeleire alsdan geïntimeerde verwezen naar Welvaert die zij voorstelden als de definitieve afnemer van het restant;

b) Overwegende dat appellant Welvaert evenmin kan loochenen persoonlijk gehouden te zijn tot betaling van de litigieuze contracten;

dat reeds werd aangestipt dat de litigieuze contracten op dezelfde wijze tot stand kwamen als het niet betwiste contract nr 267 waarvan appellant Welvaert persoonlijk een deel heeft betaald;

dat Welvaert geenszins bewijst dat zijn gedeeltelijke betaling van het contract nr 267 alleen gevolg was van een zogezegde verrekening tussen hem en De Spiegeleire « van hun wederzijdse zaken »;

dat de verdeling der betaling in de gegeven omstandigheden integendeel wijst op een verdeling in de definitieve afname, door elk van hen, van een contract dat zij gezamenlijk hadden aangegaan;

dat om dezelfde reden geen gevolg kan worden getrokken uit de omstandigheid dat een klein deel van dezelfde verkoopbevestiging 267 ten slotte aan een derde (Lamont) werd geleverd;

Overwegende vooral dat appellant Welvaert noch op de verkoopbevestiging 273 die aan hem werd opgestuurd, noch op de talloze brieven waarin hij als koper in eigen naam tot betaling werd aangemaand, heeft gereageerd;

dat zijn, overigens laattijdig, protest tegen de aanmaning van de Mechelse IJsfabrieken (betreffende de kosten van opstapeling van de litigieuze vleeswaren) hiaraan niets verandert;

Overwegende dat zelfs een schrijven op 17 februari 1949 door geïntimeerde aan Welvaert gericht en waarin geïntimeerde « goede nota neemt van Welvaert's bevestiging dat de totale partij van 30,7 Ton (i.e. de niet betwiste bestelling 267 én de betwiste bestellingen 271 en 273) vóór 22 dezer zal afgenomen zijn », vanwege Welvaert geen de minste reactie verwekt;

dat Welvaert op dergelijke formele brieven niet alleen niet reageert, maar dat uit een reeks brieven van geïntimeerde (dd. 10 maart, 19 maart, 28 maart, 12 april en vlg.) blijkt dat Welvaert beloofde de litigieuze koopwaar te komen afhalen, aldus toegevend dat hij koper was;

Dat, indien Welvaert alleen was tussengekomen in opdracht en voor rekening van De Spiegeleire, zoals hij thans beweert, hij gehouden was onmiddellijk te protesteren en naar de wezenlijk aansprakelijke koper te refereren;

Overwegend dat om al deze redenen, het stilzwijgen van beide appellanten, in acht genomen de concrete omstandigheden waarin het zich voordeed, geen andere betekenis kan hebben dan deze van een bevestiging van het afsluiten der overeenkomst;

Dat het stilzwijgen, zowel van De Spiegeleire als van Welvaert, op de afrekening d.d. 15 december 1949 en op de aanmaning tot betalen d.d. 17 januari 1950, die telkens aan beiden werd gestuurd, deze zienswijze komt bevestigen;

Dat er geen reden is om een onderscheid te maken noch tussen de verkoopbevestiging 271 en 273 noch tussen deze twee en de verkoopbevestiging 267;

Betreffende de eis tot schadevergoeding:

Overwegend dat de eerste rechter afdoende heeft aangetoond dat een korte termijn van afhaling der koopwaar niet alleen voortvloeit uit de aard der koopwaar, maar bovendien uitdrukkelijk werd gestipuleerd

(n.l. « hoogstens twee weken ») in het schrijven d.d. 28 januari 1949 aan De Spiegeleire;

Overwegend dat appellanten niet ernstig kunnen beweren dat geïntimeerde de ontbinding wegens wanuitvoering niet zou mogen vorderen omdat hij zelf de uitvoering zou hebben onmogelijk gemaakt door de koopwaar te verkopen;

Dat de ontbinding immers van rechtswege en zonder aanmaning was tot stand gekomen na het verstrijken van de termijn (art. 1657 B.W.);

Dat geïntimeerde de koopwaar overigens slechts heeft verkocht na herhaaldelijk en vruchteloos op afname te hebben aangedrongen en na appellant Welvaert in gebreke te hebben gesteld (zie brief dd. 10 juni 1949);

Dat niet aan te nemen is dat appellanten De Spiegeleire hiervan niet zouden zijn op de hoogte gesteld door hun medekoper Welvaert die beweert slechts in hun opdracht te hebben gehandeld;

Dat evenmin aan te nemen is dat de appellanten De Spiegeleire onwetend zouden zijn geweest van het opstapelen der vleeswaren in de koelruimten der Mechelse IJsfabriek;

Overwegend dat de bedragen zelf niet werden betwist;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Alle andere en meeromvattende besluiten verwerpend als ongegrond,

Ontvangt het hoger beroep doch verklaart het ongegrond, bevestigt het bestreden vonnis en veroordeelt appellanten tot de kosten van de aanleg.

NOOT: Zie in dit nummer het bij bovenstaand arrest bevestigde vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Gent d.d. 21 september 1954.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

1e Kamer. — 10 juni 1958.

Voorzitter: M. Kesteloot.

Rechters: MM. De Splenter en Van Balberghe.

Advocaten: Mrs. Vandenheuvel en Ancot.

1. **Kleine nalatenschappen. — Afstand van het recht tot overneming op schatting afgeleid uit houding in procedure tot scheiding en deling.**
2. **Medeïgendom. — Zonder toestemming van de medeïgenaars uitgevoerde werken. — Alleen vergoeding van de meerwaarde.**

1. Bij eerste besluiten verklaart een verweerder zich principieel akkoord met de voor de rechtbank van eerste aanleg gevorderde scheiding en deling van een onverdeeld eigendom. De bij tweede besluiten gevorderde overneming op schatting krachtens de wet van 16 mei 1900 wordt door de rechtbank afgewezen op de grond, dat de in eerste besluiten aangenomen houding de afstand van dit recht impliceerde.

2. Wie zonder toestemming van zijn medeïgenaars voor eigen nut werken heeft doen uitvoeren kan alleen op vergoeding van de door deze werken ontstane meerwaarde aanspraak maken.

Strubbe t./Strubbe.

Aangezien de eis strekt tot vereffening en verdeling van de onverdeeldheid bestaande tussen partijen in een

woonhuis met erf te Oostkerke, gekadastraerd sectie B nr 382/c groot 495 centiares;

Overwegende dat, gezien eiseres, na de vraag van verweerder om de persoonlijke verschijning ad accordadum te bevelen, haar absoluut recht inroept om de verdeling te vragen, het blijkt dat de verhouding tussen partijen een akkoord onmogelijk maakt; dat het aldus overbodig is de persoonlijke verschijning te bevelen;

Overwegende dat verweerder, na in zijn eerste besluiten zich in principe akkoord verklaard te hebben met de eis, in zijn laatste besluiten de overname op schatting van het goed vordert ingevolge de wet van 16 mei 1900 over de kleine nalatenschappen;

Overwegende dat de stelling door verweerder in zijn eerste besluiten genomen, de verzaking impliceert van het recht van overname op schatting;

dat partijen overigens reeds lang dit recht blijken verzaakt te hebben daar zij op 17 december 1931, na het overlijden van hun ouders, van de vier andere medegerechtigden alle gerechtigden inkochten gedurende meer dan 27 jaar de onverdeeldheid lieten voortbestaan en samen belangrijke verbouwingen en wijzigingen aan de inrichting van het eigendom deden uitvoeren; dat uit dit alles de wil van partijen blijkt zich niet te beroepen op een overname van het goed; dat dienvolgens de vraag van verweerder, strekkend tot overname op schatting, ongegrond blijkt;

Overwegende dat uit de besluiten van partijen, kan afgeleid worden dat zekere verbeteringen en verbouwingen door partijen samen en andere — door verweerder alleen bekostigd werden; dat het niet vaststaat welke werken verweerder zelf bekostigde, dat dienvolgens een deskundige dient aangesteld met hierna vermelde opdracht; dat het nutteloos voorkomt de deskundige met het opmaken der afrekening tussen partijen te gelasten daar de werkende notaris, na schatting der werken deze afrekening zal kunnen opmaken; dat de eis betreffende de vergoeding wegens genot die eiseres formuleert insgelijks door de werkende notaris bij de afrekening zal kunnen behandeld worden;

Overwegende dat bij deze afrekening, voor wat de werken betreft die verweerder zonder de toestemming van eiseres zou uitgevoerd hebben voor zijn nut, alleen de meerwaarde door deze werken ontstaan, aan verweerder kan vergoed worden;

Overwegende dat verweerder de schrapping vraagt uit het lastenboek van bepaalde termen: dat art. 10 betrekking heeft op de algemene voorwaarden van de verkoop en de gewraakte termen 1° «of schuldvergelijking» in het eerste lid en 2° «de aldus betaalde sommen brengen geen intrest op ten voordele van de verkopers» in het tweede lid volkomen verantwoord zijn vermits eerstvermelde termen de kopers verhinderen schuldvergelijking bij de betaling van de koopprijs in te roepen en laatstvermelde termen de notaris terecht — gezien de korte tijd waarin hij de koopsom in zijn bezit heeft — ontslaan van de verplichting deze som intresten te doen opbrengen; dat het evenwel nuttig voorkomt de bepaling der «Bijzondere Voorwaarden» te schrappen welke voorziet dat de koper de wederhelft voor rekening van de verzoekster en de wederhelft voor rekening van verweerder moet betalen met de intresten; dat immers eerst na afrekening zal kunnen uitgemaakt worden welk gedeelte van de koopprijs aan iedere partij toekomen;

Om deze redenen:

De rechtbank, wijzende op tegenspraak;

Beveelt dat, op vervolging van eiseres en in aanwezigheid van verweerder of deze behoorlijk opgeroepen, door het ambt van een notaris tussen partijen

overeen te komen zal overgegaan worden tot de vereffening en verdeling van de onverdeeldheid tussen partijen bestaande in een woonhuis met erf gelegen te Oostkerke, Dorp, er gekadastraerd sectie B, nummer 382/c, groot 495 ca; dat vooraf zal overgegaan worden tot de openbare verkoping van dit onroerend goed op de voorwaarden van het lastenboek geboekt te Brugge op 10 november 1955, boek 221, blad 7, vak 8, dat de rechtbank goedkeurt mits schrapping in de rubriek «Bijzondere Voorwaarden» onder nummer 3 van de termen «de helft voor rekening van verzoekster en de wederhelft voor rekening van de verweerder» alsmede de zin «de intresten toekomende aan de verweerder zullen nochtans aan de koper blijven in vergoeding van het gebruik van het verkocht goed, zolang zelfde bewoner — verweerder zelfde verkocht goed niet zal ontruimd en ter vrije beschikking van de nieuwe eigenaar gesteld hebben»;

Stelt aan als deskundige, zo partijen binnen vijftien dagen vanaf heden over de aanstelling van een deskundige niet zijn overeengekomen, Jean Hoepied, ingenieur-architect, Ontvangerstraat, te Brugge.

met opdracht: na partijen bij aangetekend schrijven verwittigd te hebben van de dag, de plaats en het uur waarop hij zijn werkzaamheden zal aanvangen en na partijen in hun uitleggingen te hebben gehoord en alle nodige of nuttige inlichtingen te hebben ingewonnen, te bepalen welke veranderingen, verbeteringen en verbouwingen door partijen samen of afzonderlijk aan het onroerend goed werden aangebracht en bekostigd; de datum der werken zo mogelijk te bepalen en na te gaan aan de hand van de voorgebrachte facturen of andere bescheiden door welke partij de werken betaald werden;

van dit alles een gemotiveerd en onder eed bevestigd verslag op te maken en ter griffie neer te leggen, opdat partijen daarna zouden besluiten en de rechtbank eventueel vonnissen;

Benoemt voor het geval partijen over de keus van de notaris niet overeenkomen Meester Depuydt, notaris te Brugge, door wie zal overgegaan worden tot de bevolen verkoop, vereffening en verdeling.

Stelt de heer Albert Desplenter of bij diens wettig belet de heer rechter Marcel van Balberghe aan voor wie partijen zullen worden verwezen om zich zo mogelijk te verstaan omtrent de betwistingen die onder hen zijn opgerezen en op wiens verslag de rechtbank beslissen zal over de geschillen, die zouden ontstaan tijdens de verrichtingen van verkoop, vereffening en verdeling.

Benoemt Meester Van Hove, notaris te Brugge om de partijen te vertegenwoordigen die niet zouden verschijnen bij de verrichtingen van verkoping, vereffening en verdeling en om in hun plaats alle akten en processen-verbaal te ondertekenen, van de kopers en alle andere de verkoopprijzen, kosten en aanhorigheden te ontvangen, er kwijtschrift van te geven met indeplaatsstelling, te verzaken aan alle voorrechten en hypotheeken, handlichting te geven van alle inschrijvingen van ambtswege of alle andere genomen of te nemen, van alle oppositiën en overschrijving van commandementen.

Zegt voor recht dat de kosten ten laste van de massa zullen gelegd worden, behalve de kosten van betwisting dewelke ten laste zullen gelegd worden van de verliezende partij.

Verklaart onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande elke voorziening, verzet of beroep en zonder borgstelling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 7 mei 1957.

Voorzitter : M. Janssens.

Rechters : M. Hernould en Mevr. Rombout (Pl. R.).

Advocaten : Mrs Lesthaeghe en Van den Berghe.

Arbeidsongeval. — Arbeider in een steenbakkerij. — Berekening van het basisloon. — Een steenbakkerij is een niet voortdurend bedrijf.

Artikel 6, alinea 3 van de arbeidsongevallenwet spreekt uitdrukkelijk van een « onderneming, waarvan de gewone werktijd minder dan één jaar duurt ».

Als een niet voortdurende nijverheid moet worden beschouwd een nijverheid, waarvan in feite wordt vastgesteld, dat de werklieden daarin gewoonlijk minder dan één jaar werken.

Steenbakkerijen moeten in het algemeen als niet voortdurende of seizoenbedrijven worden aangezien, omdat zij gewoonlijk niet werken gedurende een gedeelte van het jaar en regelmatig en periodiek een dood seizoen hebben, nl. het winterseizoen, gedurende hetwelk het bedrijf stil ligt.

Uit het feit, dat tijdens de wintermaanden nog een zeker aantal werklieden in dienst zijn, mag niet worden afgeleid, dat bedoelde onderneming geen seizoenbedrijf zou zijn; zulks is namelijk te wijten aan een « roulement » tussen de werklieden gedurende de werkloosheidsperiode aan de gang gebracht; dit « roulement » is op zich zelf een seizoenverschijnsel.

Artikel 6, alinea 9 bedoelt slechts een toevallige (accidentele) werkloosheid, doch geen werkloosheid die normaal te voorzien is.

N. V. General Accident Fire & Life Assurance Corporation t./Van der Aa.

Gezien de stukken van het geding o.m. :

1° het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, waartegen beroep, verleend door de Heer Vrederechter van het Kanton Boom, in datum van 14 november 1956;

Overwegende dat het beroep, aan de hand van de voorgebrachte stukken tijdig en in regelmatige vorm ingesteld, ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat bij het bestreden vonnis, de dato 14 november 1956, voor recht gezegd werd dat huidige geïntimeerde een blijvende gedeeltelijke werkonbekwaamheid van 10 procent heeft behouden uit het ongeval hem overkomen op 16 januari 1953 in dienst der Firma Steenbakkerijen Van Herck, te Boom; dat de datum van heling vastgesteld werd op 21 april 1953 en het basisloon op 57.980,86 fr.;

Overwegende dat de betwisting tussen partijen zich beperkt tot het berekenen van het basisloon;

Overwegende dat appellante voorhoudt, dat het basisloon moet berekend worden overeenkomstig art. 6, alinea 3, der Arbeidsongevallenwet, terwijl geïntimeerde staande houdt dat artikel 6, alinea 9, der Wet van toepassing is;

Overwegende dat de Eerste Rechter ten onrechte de zienswijze van geïntimeerde bijgetreden heeft;

Dat immers de Steenbakkerijen Van Herck als een niet-voortdurende onderneming dient aangezien te worden;

Overwegende dat dient herinnerd te worden dat de kwestie te weten of een onderneming voortdurend is

of niet een feitenkwestie is, welke overgelaten wordt aan de appreciatie van de Rechter (Delaruwière-Namèche, n° 324);

Overwegende dat artikel 6, alinea 3, uitdrukkelijk voorziet : « een onderneming waarvan de gewone werktijd minder dan één jaar duurt »;

Overwegende dat dus als een niet-voortdurende nijverheid dient beschouwd te worden de nijverheid in hetwelk bestatigd wordt, in feite, dat de werklieden gewoonlijk minder dan één jaar werken (Verbreking 6 februari 1930. Pas. 1930-I-109);

Overwegende dat steenbakkerijen in het algemeen als niet voortdurende of seizoenbedrijven moeten aangezien worden, omdat deze gewoonlijk niet werken gedurende een gedeelte van het jaar en zij regelmatig en periodisch een dood seizoen behelzen, nl. het winterseizoen gedurende hetwelk het bedrijf praktisch wordt stilgelegd;

Overwegende dat dergelijke onderbreking van het werk een normaal voorzienbaar karakter vertoont (vonnis van Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde, dd° 17 december 1956 — vijfde Kamer);

Overwegende dat de Heer Deskundige, welke door de Eerste Rechter werd aangesteld, uittreksels aanhaalt welke getrokken werden uit de maandelijkse berichten van de « Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid », betreffende de steenbakkerijen; dat uit deze uittreksels ongetwijfeld af te leiden is dat de steenbakkerijen een dood seizoen kennen welke zich in de winter situeert;

Overwegende dat uit de gegevens verstrekt door het deskundig verslag ook gebleken is dat de kwestige onderneming, Steenbakkerijen Van Herck, te Boom, een dood seizoen kent, waarop praktisch niet meer aan de fabricatie van stenen wordt gewerkt; dat immers uit de grafische voorstelling van het jaar 1952 en van het jaar 1953 (bijlage 3 van het deskundig verslag) blijkt dat het getal werklieden geleidelijk tijdens de wintermaanden daalt tot 30 à 40 om nadien weder te stijgen tot 140 à 150;

Overwegende dat de Heer Deskundige vastgesteld heeft dat respectievelijk in 1952 en 1953, 8 en 18 werklieden moeten beschouwd worden als hebbende een geheel jaar gewerkt (hetzij 300 dagen);

Overwegende dat uit het feit dat tijdens de wintermaanden nog een zeker getal werklieden in dienst zijn, niet mag afgeleid worden dat de kwestieuze onderneming geen seizoenbedrijf zou zijn; dat zulks namelijk te wijten is aan een « roulement » tussen de werklieden in voege gebracht tijdens de werkloosheidsperiode; dat appellante desbetreffende terecht doet gelden dat dit roulement op zich zelve een seizoenverschijnsel is dat steeds terugkomt;

Overwegende dat het ter zake dus een onderneming geldt die uiteraard slechts gedurende een periode van het jaar werkt; dat soortgelijke ondernemingen niet mogen gelijkgesteld worden met ondernemingen die tijdens heel het jaar werkzaam zijn, doch tijdelijke periodes kennen waarop een minder intensief werk wordt gepresteerd;

Overwegende dat alinea 9, van artikel 6, niet in casu toepasselijk is; dat immers dit alinea slechts een toevallige (accidentele) werkloosheid bedoelt, doch geen werkloosheid die, zoals terzake, normaal te voorzien is;

Overwegende dat uit de parlementaire bescheiden, niet de interpretatie kan afgeleid worden die de eerste Rechter uit het rapport van de verslaggever de Heer Humblet getrokken heeft; dat immers uit dit verslag, alsook uit het verslag van de Heer Carton,

verslaggever der Centrale Sectie, voortvloeit dat de woorden « bij tussenpozen geregeld of ongeregeld voorkomende werkloosheid » geen andere betekenis hebben dan aan te duiden dat het berekenen van het basisloon voorzien in alinea 9, toepasselijk zal zijn op al gevallen in dewelke de werkloosheid accidenteel teweeg gebracht wordt door een abnormale gebeurtenis (Delaruière-Namèche, n° 339);

Overwegende derhalve dat het kwestieus basisloon, overeenkomstig artikel 6, alinea 3, dient vastgesteld te worden op 55.622 fr. en dat dan ook het beroep als gegrond voorkomt;

Om deze redenen;

De rechtbank,
Rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak;
Alle verdere en strijdige besluiten van de hand wijzende;

Na erover beraadslaagd te hebben;

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

Dienvolgens doet het bestreden vonnis te niet in zover dit het basisloon vastgesteld heeft op 57.980,86 F, desbetreffende opnieuw rechtdoende, zegt voor recht dat dit basisloon 55.622,— F. bedraagt;

Verwijst appellante in de kosten van beide instanties, overeenkomstig artikel 29 van de Wet van 24 december 1903, gewijzigd door de Wet van 20 maart 1948.

NOOT: Zie in andere zin Vrederechter te Boom, 20 juli 1956, R.W. 1955/1956, 1206.

Het vonnis van de vrederechter te Boom d.d. 15 nov. 1956 op het beroep waarvan bij bovenstaand vonnis van de Rechtbank te Antwerpen werd beslist, was conform voormeld vonnis van 20 juli 1955.

Zie verder in dit nummer het vonnis van de Rechtbank te Dendermonde d.d. 17 december 1956 inzake General Accident t/ Brijs.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

17 december 1956.

Voorzitter: M. Rollier.

Rechters: MM. Maffei en Marijns.

O.M.: M. Matthys.

Advocaten: Mrs. Maillet en Van Eeckhout (Antwerpen).

Arbeidsongeval. — Arbeider in een steenbakkerij. — Berekening van het basisloon.

Wanneer het slachtoffer werkzaam is in een bedrijf, dat normaal ieder jaar ten gevolge van de weersomstandigheden een gedwongen werkloosheid van gemiddeld ongeveer één maand kent, vindt artikel 6, alinea 9, arbeidsongevallenwet, zoals gewijzigd bij artikel 8/1° der wet van 10 juli 1956, geen toepassing.

Het bedrag van het werkelijk verdiende loon dient niet te worden vermeerderd met de hypothetische, fictieve verdiensten voor die werkloosheidsperiode. Deze wettekst heeft inderdaad een dergelijk geval niet bedoeld, daar hij vereist, opdat een werkloosheidsperiode in aanmerking zou kunnen worden genomen voor het berekenen van het basisloon, dat het betreft een werkloosheid, waarvan het « toevallig » karakter bewezen wordt (chômage acciden-

tel). Zulks blijkt uit de wordingsgeschiedenis en uit de bewoordingen van de wet zelf.

General Accident Fire & Life Assurance
Corporation t./ Brys.

Gezien de stukken, waaronder het vonnis van de heer Vrederechter van het kanton Temse, dd. 18.4.1956, in regelmatige uitgifte voorgebracht, waartegen de Mij. « Général Accident » tijdig en regelmatig in beroep is gekomen (gezegd vonnis vrij van boeking);

De Rechtbank ontvangt het beroep en erover beslissende:

Overwegende dat Jan Brys op 26.7.1954 te Steendorp het slachtoffer werd van een arbeidsongeval, in dienst van de steenbakkerij « Samenwerkende Steennijveraars » waarvan huidige beroepster de verzekeraarsterwet is, dat, ingaande op de eis van J. Brys, ingeleid bij exploit van deurwaarder F. Cantillon, te Antwerpen, dd. 22 november 1954, de eerste Rechter, na tussenvonnis en deskundig verslag, bij eindvonnis a quo huidige beroepster heeft veroordeeld om aan J. Brys te betalen de wettelijke vergoedingen, zoals voorzien in zake arbeidsongevallen, o.m. op grond van een basisloon van 52.511 fr. per jaar;

Overwegende dat de huidige betwisting tussen partijen alléén betrekking heeft op de bepaling van dit basisloon; dat in strijd met de zienswijze van J. Brys en van de eerste Rechter, bij toepassing van art. 6 al. 3 der arbeidsongevallenwetgeving, beroepster dit basisloon wil zien herleiden op 46.526 fr., aanvoerende dat een steenbakkerij geen voortdurend bedrijf is in de zin van zelfde wetgeving; dat volgens de boekhouding der « Samenwerkende Steennijveraars » de andere werklieden van zelfde categorie als J. Brys slechts gedurende 272 dagen hebben gewerkt gedurende het jaar dat het arbeidsongeval voorafging, zijnde van 27.7.1953 tot 26.7.1954; dat J. Brys tijdens deze periode slechts 155 dagen heeft gewerkt, zodat slechts over 272—155=117 dagen een fictief loon dient bijgerekend ten einde het basisloon vast te stellen;

Overwegende dat geïntimeerde daarentegen de toepassing vervolgt van art. 6 al. 9 dezer zelfde wetgeving, zijnde thans art. 8-1° der wet van 10.7.1951, en op deze grond aan zijn werkelijk loon over 155 dagen een fictief loon wil zien toevoegen over al de andere werkdagen zijnde over 307—155=152 werkdagen;

Overwegende dat, volgens beroepster, de activiteit van de « Samenwerkende Steennijveraars » zich uitsluitend beperkt tot de uithating van een steenbakkerij, zonder nevenbedrijf; dat het werk er beëindigd wordt vanaf de aanvang van de winter, dat zelfs indien zekere werkzaamheden in overdekte of afgesloten ruimte doorgevoerd worden door enkele arbeiders, ze onmogelijk worden zodra de temperatuur een zeker minimum bereikt en voorzichtigheidshalve, uit vrees voor aanzienlijk materieel verlies aan grondstof, tijdig moeten beëindigd worden; dat zulks ieder jaar onvermijdelijk een zekere winterwerkloosheid veroorzaakt, die uitsluitend aan de weersomstandigheden te wijten is; dat dergelijke onderbreking van het werk een normaal voorzienbaar karakter vertoont en dat in het steenbakkersbedrijf zoals trouwens in de verwante bedrijven, hiermede rekening gehouden wordt bij de berekening van de lonen;

Overwegende dat J. Brys, op wie de bewijslast rust, het tegenovergestelde niet bewijst noch aanbiedt te bewijzen, doch zich beperkt tot louter beweringen waar hij gewag maakt van « moderne werkmethodes » die het werk ook tijdens het winterseizoen mogelijk zouden maken en de arbeid onttrokken hebben aan de invloed

van de weersomstandigheden, hierbij steunende op het vonnis van de heer Vrederechter te Boom, dd. 20.7.55 R. Weekbl. 1955-56, kol. 1206; dat hij echter niet bewijst en trouwens niet eens beweert dat deze moderne werkmethode, die niet verder omschreven of bepaald worden, bij zijn werkgeefster toegepast worden;

Overwegende dat, zonder een seizoenonderneming te zijn, het steenbakkersbedrijf evengoed als het bouw- en het betonbedrijf, niettemin ongetwijfeld door de seizoenen en de weersomstandigheden regelmatig wordt beïnvloed; dat de normale arbeidsduur er mag bepaald worden op 280 dagen per jaar; (Burg. Rb. Turnhout, 1.2.1934, R. Weekbl. 1934-35; 43; — de Bisseau de Hauteville « Les accidents du Travail », nr 138, be. 176);

Overwegende dat, wanneer zoals in casu het slachtoffer werkzaam is in een bedrijf dat normaal ieder jaar tengevolge de weersomstandigheden een gedwongen werkloosheid van gemiddeld ongeveer een maand ondergaat, art. 6, al. 9, der arbeidsbeidsongevallenwetgeving, zoals gewijzigd bij art. 8-1° der wet van 10.7.1951, geen toepassing vindt en het bedrag van het werkelijk verdiende loon niet dient vermeerderd met de hypothetische, fictieve verdiensten voor die werkloosheidsperiode; dat inderdaad deze wettekst een dergelijk geval niet heeft bedoeld vermits hij vereist, opdat een werkloosheidsperiode in aanmerking zou kunnen genomen worden, voor het berekenen van het basisloon, dat het zou gaan over een werkloosheid waarvan het « toevallig » karakter bewezen wordt (chômage accidentel) dat zulks blijkt uit de voorbereidende parlementaire werkzaamheden en uit de bewoordingen van de wet zelf, die trouwens meerdere oorzaken van toevallige werkloosheid opsomt, zonder de weersomstandigheden te vermelden (zie o.m. de studie van R. Hendrickx in J. Trib. 1951, bl. 484, kol. 2; Vred. R. Marche 26.1.54, Bull. Ass. 1954, bl. 218; Vr. R. Nandrin, 25.1.1939, R.G.A.R. 1940, nr 3223, de Bisseau de Hauteville loco cit. bl. 179, nr 141; Delaruière, Namèche et Bertrand « Les accidents du Travail » 1947, nr 339, in fine bl. 388, enz.)

Overwegende dat geïntimeerde ook niet bewijst dat de werkloosheidsperiode, te wijten aan de weersomstandigheden, een « toevallig » karakter bekomen had, tengevolge van een uitzonderlijk strenge en langdurige vorst en een gans abnormaal winterseizoen;

Overwegende dat, indien de wetgever gewild had dat, bij het berekenen van het basisloon, er rekening gehouden werd met alle hoegenaamde mogelijke werkdagen waarop in feite niet gewerkt werd, het hem eenvoudig volstond het bestaande artikel 6, al. 9, in die zin aan te vullen, des te meer dat bij deze wettekst juist die ondernemingen besproken worden die bij tussenpozen aan werkloosheid onderhevig zijn (chômage intermittent);

Overwegende dat het verder wel van belang is het begrip « basisloon » waarvan sprake in de wetgeving op de arbeidsongevallen, nader te onderzoeken, dat zoals de meeste vreemde wetgevingen, de Belgische wetgeving verplicht was, bij gebrek aan betere gegevens, het loon van het vorig jaar als basis aan te nemen, voor de vergoeding bij arbeidsongevallen, ten einde een benaderend gemiddelde te bekomen, dat echter niet zozeer het vroeger inkomen van het slachtoffer beoogd wordt, dan wel zo juist mogelijk te bepalen het loon dat het slachtoffer in de toekomst zou verdiend hebben zonder het ongeval (zie verslag der Centrale Commissie van de Kamer, Pasimonie 1930, bl. 343 en 344); dat het basisloon door de wet aangenomen dus enkel als bestaansreden heeft zo nauwkeurig mogelijk het werkelijk verlies van het slachtoffer ingevolge het

arbeidsongeval uit te maken, om dan tot een forfaitaire billijke vergoeding over te gaan (zie in die zin de nota van Simonne David onderaan Cass. 21.1.1948, J. Trib. 1949, bl. 201);

Overwegende dat, zonder het ongeval, J. Brys nog regelmatig iedere winter ongeveer een maand winterwerkloosheid moest ondergaan ingevolge onvermijdelijke ongunstige weersomstandigheden; dat de gelijkaardige periode, waarop geïntimeerde aanspraak maakt ten einde fictief bij zijn overige werkdagen te voegen, dus niet als een verlies kan beschouwd worden; dat het derhalve uit de berekening van het basisloon dient geweerd;

Overwegende dat beroepster aldus terecht vraagt het basisloon te herleiden op 46.526 fr.; dat het beroep, hiertoe beperkt, gegrond voorkomt en het vonnis a quo dient gewijzigd;

Om deze redenen,

de Rechtbank, zetelende in hoger beroep, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart het beroep gegrond, dienvolgens het vonnis a quo wijzigende en doende wat de eerste Rechter had behoren te doen, bepaalt het basisloon van Jan Brys op 46.526 F. bekrachtigt voor het overige het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt beroepster, overeenkomstig de wet van 20.3.1948 enig artikel, tot de kosten dezer instantie.

NOOT : Verg. in dit nummer Rechtbank Antwerpen met noot.

7 mei 1957, in zake General Accident tegen Van der Aa,

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

22e Kamer. — 12 februari 1959.

Voorzitter : M. Fischer.

Rechters : M. Geerinck en Mevr. Motte.

O.M. : M. Van Laethem.

Advocaten : Mrs. Poulon, Botson en Vermeylen.

Dronkenschap. — Betekenis van de termen « staat van dronkenschap » in het wetsbesluit van 14 november 1939.

De in het wetsbesluit van 14 november 1939 gebruikte termen : « staat van dronkenschap » hebben alleen betrekking op een persoon, die zich onder de invloed van de drank bevindt. Niet is daarmede bedoeld de « dronkenschap », die het gevolg kan zijn van het gebruik van medicamenten.

O.M., Patroonkast en

« Bruxelloise d'Auto Transports » t./B.

Aangezien de betichting A bewezen is met uitzondering van de verzwarende omstandigheid zoals hieronder bepaald :

Wat betichting B betreft.

Overwegende dat dokter Bonnivair, die aangezocht werd om tot het medisch onderzoek van betichte over te gaan, in zijn schriftelijk verslag heeft verklaard (zie stuk 7) « dat betichte zich tweemaal in staat van dronkenschap bevond » enerzijds door het gebruik van alcoholhoudende dranken, anderzijds door het in-

nemen van zekere geneesmiddelen (cyclosérine, biocodone enz.);

Overwegende dat uit de door betichte neergelegde stukken het bewezen is dat hij onder andere aangestast is door tuberculose; dat overigens Dr Bonnivair tijdens zijn verhoor ter zitting vermeldde dat hij bemerkte had dat betichte drager was van een pneumothorax;

Overwegende dat deze getuige er nog aan toevoegde dat in zulk geval het bestendig gebruik van zekere geneesmiddelen zoals biocodone, acedicon zich rechtvaardigt maar dat het innemen van deze medicamenten, bevattende hetzij morfine, hetzij opium zekere symptomen verwekt die in medische bewoordingen «dronkenschap» wordt genoemd;

Overwegende dat deze getuige preciseerde dat, in het geval van betichte, hij onbekwaam was nog een onderscheid te kunnen maken tussen de intoxicatie die aan het gebruik van alcoholische dranken te wijten was en deze welke aan het innemen van geneesmiddelen toe te schrijven was, alhoewel in beide gevallen de symptomen wat verschillend waren;

Overwegende dat de termen «staat van dronkenschap» door de besluitwet van 14 november 1939 voorzien, uitsluitend de toestand betreffende van een persoon die zich onder de invloed van de drank bevindt (zie Verb. 27 mei 1957; Pas. 57-1166);

Overwegende dat betichte bekend heeft gedurende de uren die het ongeval voorafgingen (tussen 16.30 u. en 3.15 u.) acht glazen bier te hebben verbruikt; dat de politieagent die de nodige vaststellingen op de plaats van het ongeval uitvoerde, verklaard heeft dat naar zijn oordeel, «betichte scheen onder de invloed van de drank»;

Overwegende nochtans dat herbergier Ramsdam, waarbij betichte zich onmiddellijk na het ongeval begaf, ter zitting heeft bevestigd dat deze hem een glas water vroeg om een pastille te nemen, dat zijn houding normaal was en dat hij zijn vrouw had opgebeld om haar te verwittigen dat hij een aanrijding veroorzaakt had;

Overwegende dat de politiecommissaris verklaarde dat betichte fel naar de drank rook, slaperig en onverschillig was; dat hier hoeft opgemerkt dat deze vaststellingen gedaan werden nadat betichte opnieuw geneesmiddelen had genomen, welke zijn toestand geoorloofd hebben kunnen beïnvloeden;

Overwegende dat uit al deze beschouwingen het niet genoegzaam bewezen schijnt, dat op het ogenblik van het ongeval betichte zich uitsluitend onder de invloed van de drank bevond, in zulke mate dat hij niet meer over de bestendige beheersing van zijn daden beschikte, zonder daarom noodzakelijk het besef ervan te hebben verloren;

Dat aldus de betichting niet bewezen is.

.....

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

21 september 1954.

Voorzitter: M. Tytgat.

Rechters: MM. Vander Stuyt en Devreux.

Referendaris: M. Stevens.

Advocaten: Mrs. Cortvriendt (Antwerpen), Ronse en De Schrijver.

1. **Feitelijke vennootschap.** — Te beschouwen als een vennootschap onder gemeenschappelijke naam.
2. **Rechtsvordering.** — Zgn. gerechtelijk contract.
3. **Bewijs van door de verkoper bevestigde mondelinge bestellingen.**
4. **Hoofdelijkheid.** — Verbintenissen van kooplieden.

1. *Een feitelijke vennootschap moet worden beschouwd als een vennootschap onder gemeenschappelijke naam, die een vennootschap van gemeen recht is.*

In dergelijke vennootschap zijn alle vennoten hoofdelijk met de vennootschap verbonden en kunnen dienvolgens voor de verbintenissen van de vennootschap mede worden aangesproken.

2. *Na het instellen van een geding is het «juridisch contract» eerst gesloten, wanneer besluiten zijn gewisseld nopens de grond van de zaak.*

De besluiten, die door partijen zijn opgemaakt gedurende een procedure voor de Rechtbank van Koophandel, welke buiten de tussenkomst van pleitbezorger geschiedt, bestaan eerst van het ogenblik, dat zij voor de rechtbank worden gewisseld; tot dat ogenblik zijn ze niet meer dan projecten.

Het bestaan van dergelijke projecten doet niet het «juridisch contract» ontstaan.

3. *Wanneer kopers, van wie twee mondelinge bestellingen door de verkoper schriftelijk op dezelfde wijze zijn bevestigd, als hun eerste niet betwiste bestellingen, deze bevestiging zonder reactie aanvaarden, moeten zij worden geacht met de twee jongste contracten te hebben ingestemd.*

4. *Wanneer kooplieden gezamenlijk handelsverbintenissen hebben aangegaan worden zij vermoed hoofdelijk te zijn verbonden.*

De Rijbel t/ De Spiegeleire en Zonen en Welvaert

Overwegende dat de vordering ertoe strekt van verweerders in solidum of van de ene bij gebreke aan de andere of van elk voor hun deel betaling te bekomen van een som van 143.345,30 fr. te vermeerderen met de verwijsintresten vanaf 15 december 1949, de gerechtelijke interesten en de kosten van het geding, als vergoeding voor de schaden en verliezen welke voor eiser voortgesproken zijn uit de weigering vanwege verweerders 20.700 kilogram bevroren uitgebeend paardenvlees dat zij aan eiser hadden gekocht op 28 en 29 januari 1949 aan de prijs van 18,50 fr. per kilogram af te halen, of alleszins uit het stilzwijgen dat zij hebben bewaard op de menigvuldige navragen en aanmaningen van eiser, waardoor eiser zich verplicht heeft gezien dit vlees elders te verkopen aan een mindere prijs — de prijs van de koopwaar intussentijd gedaald zijnde — hetgeen een verlies voor hem beduidde van 78.395,80 fr. en daarenboven een som van 64.949,50 fr. uit te geven voor de huur van vriesruimten waar de koopwaar na 20.2.1949 diende opgestapeld te worden;

Overwegende dat de verwerende partijen ten stelligste het bestaan van enige koopovereenkomst of het plegen van enige fout van quasi-delictuele aard loochenen;

Overwegende dat de feitelijke omstandigheden van de zaak zich voordoen als volgt :

Begin januari 1949 deed eiser schriftelijke verkoop-offerten aan verweerders De Spiegeleire nopens belangrijke hoeveelheden ingevoerd bevroren paarden-vlees. Op deze offerten werd door verweerders mondeling ingegaan, en eiser maakte in verband met hunne bestellingen vier schriftelijke verkoopsbevestigingen op, alle de naam van verweerders De Spiegeleire als kopers vermeldend, en stuurde de drie eerste, gedagtekend van 11 januari, 13 januari vervangen op 27 januari, en 28 januari aan verweerders De Spiegeleire, de vierde bevestiging, dagtekenend van 29 januari aan verweerder Welvaert opzendend; deze bevestiging vermeldde dat de goederen onmiddellijk beschikbaar waren en kontant betaalbaar.

De goederen, voorwerp der eerste verkoopsbevestiging, werden afgehaald op 18 januari, gefactureerd op naam van de firma De Spiegeleire en betaald door De Spiegeleire Johan, vierde gedaagde ter zake; deze die het voorwerp der tweede bevestiging uitmaakten, werden eerst op 21 februari, na sommatie door eiser dd. 17 februari, afgehaald, voor een deel (27.447,50 fr.) gefactureerd aan zekere heer Lamont te Oudenaarde en voor het overige (145.971,50 fr.) aan de firma De Spiegeleire doch de betaling van geheel deze hoeveelheid werd bezorgd ten belope van 100.000 fr. door een betaling ter kas op het ogenblik der afhaling en ten belope van 73.419 fr. door een bankstorting uitgaande van verweerder Welvaert en dagtekenend van 11 maart 1949;

Vanaf 29 januari 1949 werden alle brieven betrekking hebbend op de uitvoering van de drie op die datum aan De Spiegeleire bevestigde en nog niet uitgevoerde contracten door eiser aan verweerder Welvaert, gericht, doch eiser voerde daarnaast ook talrijke telefoongesprekken met de firma De Spiegeleire, zoals blijkt uit de voorgelegde steekkaarten;

Toen aldus eiser, die op 28 januari aan de firma De Spiegeleire had gemeld dat de goederen « zo spoedig mogelijk dienden afgehaald te worden, alhoewel zij nog ruim veertien dagen in de koelkamers konden blijven vertoeven » op 17 februari 1949 moest vaststellen dat er niettemin nog geen de minste afname was geschied, verwittigde hij niet de firma De Spiegeleire maar verweerder Welvaert ervan dat de waren uiterlijk vóór 22 februari dienden afgehaald te zijn, dat de huur voor de koelruimte waar het vlees ondergebracht werd op die datum verviel en dat zij automatisch voor rekening der kopers zou voortlopen en hernieuwd worden.

Op 21 februari werd de koopwaar, voorwerp der tweede bevestiging, afgehaald en betaald op de reeds uiteengezette wijze.

Tussen 2 maart en 21 april stuurde eiser niet minder dan zeven herinneringsbrieven aan Welvaert en had gedurende dezelfde periode met de firma De Spiegeleire een tiental telefoongesprekken. Uit deze brieven blijkt dat verweerders aanvankelijk in gebreke bleven het saldo der op 21 februari afgehaalde kontant betaalbare levering te betalen, hetgeen dan toch door verweerder Welvaert werd gedaan op 11 maart, tevens begonnen te betwisten dat zij zich voor de gehele hoeveelheid van 30.700 ton (de drie laatste bevestigingen) zouden verbonden hebben, en vervolgens de behoefte deden de koopwaar af te halen, maar zonder hieraan gevolg te geven.

Ten slotte stuurde eiser een aanbevolen aanmaning dd. 28 april. Verweerder Welvaert deed toen klaarblijkelijk — volgens de inhoud der verdere brieven van eiser — nieuwe beloften van regeling, die hij

echter evenmin als de voorgaande naleefde, zodat eiser tenslotte bij laatste aanbevolen aanmaningen van 28 mei en 10 juni zijn inzicht aankondigde niet langer geduld uit te oefenen en over de koopwaar te beschikken; gedurende diezelfde tijdspanne grepen er tussen eiser en verweerders De Spiegeleire nog verscheidene telefoongesprekken plaats.

Een verder aanbevolen schrijven dd. 14 juli 1949 van eiser aan verweerder Welvaert verwittigde er hem van dat hij zou moeten instaan voor de betaling van de facturen die hij regelmatig en zonder protest van de Mechelse IJsfabrieken sedert einde februari had ontvangen in verband met de huur van koelruimten vanaf 22 februari voor het opslaan der gekochte koopwaar, en die hij weigerde te betalen, alsmede voor de betaling der verdere huurprijzen tot op het ogenblik van de algehele verkoop der gekochte en niet afgenomen koopwaar.

Een ander aanbevolen schrijven dd. 13 oktober berichtte hem ten slotte dat de gehele partij vlees was voortverkocht geworden, doch niet zonder verlies.

Eindelijk stuurde eiser op 15 december 1949 aanbevolen aan de beide verwerende partijen een rekening-uittreksel over deze verschillende bewerkingen, dat afsloot met een schuldig saldo te haren laste van 143.345,30 fr.; dit ook lokte geen de minste reactie uit.

Overwegende dat verweerders De Spiegeleire doen gelden dat eiser, die zijn eis heeft gericht tegen de vennootschap in feite of in rechte De Spiegeleire, hierdoor geopteerd heeft voor het bestaan der vennootschap, en dan ook gans overbodig nog de drie vennoten der feitelijke vennootschap dagvaardt;

dat zij, wat de grond der zaak betreft, stellig het bestaan loochenen van de verkopen van 28 en 29 januari 1949, en subsidiairlijk ook het recht op schadeloosstelling van eiser betwisten, om reden dat deze zelf de uitvoering heeft onmogelijk gemaakt van overeenkomsten waarin geen termijn voorzien was en waarvan de ontbinding van rechtswege dus niet mogelijk was, en hij daarenboven, al had er een termijn voorzien geweest, heeft verzuimd hun een in gebrekestelling toe te sturen;

dat eiser hun ook niet als aquiliaanse fout hun stilzwijgen zou kunnen ten laste leggen, daar dit stilzwijgen op briefwisseling die niet tot hen was gericht geen de minste betekenis heeft;

Overwegende dat verweerder Welvaert laat gelden dat eiser reeds op 10 februari 1950 op grond van dezelfde betwisting een geding ingeleid had voor de rechtbank van koophandel te Antwerpen;

dat dit eerste geding, voor de rechtbank aanhangig gemaakt, herhaaldelijk op vraag van eiser zelf uitgesteld werd om ten slotte ambtshalve geschrapt te worden, maar dat intussentijd de verweerders verschenen waren en besluiten hadden opgesteld en medege-deeld, dat het juridisch contract dienvolgens tot stand gekomen was;

dat daarom wanneer eiser hem op 27.2.1953 een afstand van aanleg betekende op grond van het feit « dat er tussen partijen geen juridisch contract tot stand kwam », hij hierdoor niets anders heeft kunnen bedoelen dan dat er nooit een verkoopcontract tussen partijen gesloten werd;

dat de eis, die dan ook geen andere basis kan hebben dan artikel 1382 van het burgerlijk wetboek, totaal ongegrond is vermits het stilzwijgen, dus het algeheel onwerkzaam blijven, geen oneigenlijk misdrijf kan uitmaken;

Overwegende, wat het overbodig dagen van de vennoten der feitelijke vennootschap De Spiegeleire betreft, dat de verweerders-vennoten niet beweren dat

de vennootschap De Spiegeleire en Zonen een regelmatige handelsvennootschap met bepaalde vorm zou zijn; dat zij dus een feitelijke vennootschap is, en dat een feitelijke vennootschap moet aangezien worden als een vennootschap onder gemeenschappelijke naam, die de vennootschap van gemeen recht is;

dat in dergelijke vennootschappen alle vennoten solidair medeverbonden zijn met de vennootschap, en dienvolgens voor de verplichtingen der vennootschap kunnen mede-aangesproken worden;

dat eiser dienvolgens gerechtigd is de vennoten samen met de feitelijke vennootschap in zake te roepen;

Overwegende dat na het instellen van een geding, het juridisch contract eerst gesloten is, wanneer er besluiten nopens de grond van de zaak gewisseld zijn geworden;

Overwegende ter zake dat verweerders projecten van besluiten voorleggen die zij na het inleiden van het eerste geding te Antwerpen opgesteld en aan eiser medegedeeld hadden;

dat zij in deze projecten in hoofddeel de onbevoegdheid ratione loci der rechtbank van Antwerpen opwerpen op grond van de ontkenning van het bestaan van enige rechtsverband, en slechts subsidiairlijk tot de ongegrondheid van de eis besloten;

Overwegende dat het te betwijfelen valt of dergelijk subsidiair verweer ten gronde het gerechtelijk contract tot stand brengt (Zie vonnis Handelsrechtbank van Gent 4 november 1915 - Jur. Comm. Flandres 1915-4396);

Overwegende vooral dat de besluiten die door de partijen gedurende een procedure voor de handelsrechtbank, welke buiten de tussenkomst van pleitbezorger geschiedt, opgesteld worden, slechts bestaan vanaf het ogenblik dat zij vóór de rechtbank gewisseld worden, en tot zolang niet meer dan projecten zijn;

dat het bestaan van dergelijke projecten het juridisch contract niet doet ontstaan;

Overwegende dienvolgens dat ter zake het juridisch contract niet tot stand is gekomen;

dat de interpretatie die door verweerder Welvaert wordt gegeven aan de motivering van eisers afstand van aanleg dan ook niet gevolgd kan worden; dat eiser niet het ontbreken van een contractueel verband tussen hem en verweerder heeft erkend;

Overwegende, ten gronde, dat de feitelijke omstandigheden der zaak het bewijs leveren van het bestaan der twee betwiste verkopen;

dat een contract mondeling tot stand kan komen;

dat dit ongetwijfeld het geval is geweest voor de twee eerste contracten, waarvan het bestaan niet betwist wordt en niet te betwisten valt;

dat dit evengoed voor de twee laatste contracten moet zijn geschied, vermits de kopers, aan wie twee bestellingen op dezelfde wijze als hun niet betwiste eerste bestellingen schriftelijk door de verkoper werden bevestigd, deze bevestigingen zonder reactie aanvaardden, en vermits dit stilzwijgen in identieke omstandigheden als deze die tevoren de goedkeuring van de eerste contracten hadden beduid, geen andere betekenis kon hebben dan de confirmatie van hun instemming met deze twee contracten;

Overwegende dat de feitelijke omstandigheden der zaak eveneens het bewijs leveren van de persoonlijkheid der kopers en van de modaliteiten van de verkoop;

dat, waar het vaststaat dat het eerste contract, dit van 11 januari 1949, alleen verweerders De Spiegeleire aanbelangde, vermits zij bij bevestiging, factuur en

betaling alleen tussengekomen zijn, de drie volgende contracten integendeel gezamenlijk door verweerders De Spiegeleire en Welvaert gesloten werden;

dat er geen andere uitleg te vinden is voor het onderdeel dat beiden genomen hebben in het tot stand komen en uitvoeren van deze contracten;

dat, waar men aan de hand der verkoopsbevestigingen enerzijds, alle drie opgemaakt op naam van De Spiegeleire, en van het toesturen anderzijds van de derde dezer drie bevestigingen alsmede van alle latere briefwisseling alleen aan verweerder Welvaert en niet aan De Spiegeleire, zou kunnen opmaken dat verweerder Welvaert door De Spiegeleire met het afhandelen der zaak was gelast geworden voor hun rekening, dit echter niet zou verklaren waarom verweerder Welvaert in eigen naam een belangrijk deel der facturen, opgemaakt in verband met het eerste dezer drie contracten zou hebben betaald, noch waarom hij alle aanmaningen tot uitvoering van de contracten met (contract van 27 januari) of zonder gevolg (contracten van 28 en 29 januari) zou hebben aanvaard zonder ooit eiser te verwijzen naar de wezenlijke aansprakelijke persoon;

dat er evenmin kan aangenomen worden dat verweerder Welvaert alleen de twee litigieuze contracten zou gesloten hebben, vermits verweerders De Spiegeleire, die als kopers op de verkoopbevestigingen stonden vermeld, alleszins de eerste der twee betwiste bevestigingen rechtstreeks hebben ontvangen, en ze, zoals reeds hoger gezegd, stilzwijgend hebben goedgekeurd, en vermits zij naderhand nooit het minste protest aan eiser betekenden, noch tegen zijn ontelbare telefonische aanmaningen, noch tegen zijn aanbevolen rekeninguittreksel;

Overwegende dat waar het aldus bewezen is dat verweerders De Spiegeleire en Welvaert, alle handelaars zijnde, gezamenlijk de kwestieuze handelsverbintenissen aangegaan hebben, zij krachtens een algemeen erkend vermoeden van solidariteit dat aan soortgelijke gemene handelsverbintenissen toegeschreven wordt, moeten aangezien worden als zich solidair verbonden hebbende;

Overwegende ten slotte dat verweerders bezwaarlijk zouden opwerpen dat er geen termijn voor afnemering der koopwaar in de overeenkomst werd voorzien; dat eisers brief dd. 28 januari 1949 hieromtrent alle duidelijkheid bezit; dat alhoewel geen strikte datum werd bepaald, de goederen « zo spoedig mogelijk; het is te zeggen binnen ruim twee weken » vanaf 28 januari, dienden afgehaald te worden, dit is rond half februari;

dat er door eiser aan deze termijn uitdrukkelijk werd herinnerd op 17 februari toen hij verweerders verzocht de koopwaar uiterlijk op 21 februari af te halen;

dat de aard der koopwaar, die bederfelijk was en aan voortdurende prijsverschommelingen blootgesteld, het stellen van een termijn trouwens vanzelfsprekend maakte;

Overwegende dat eiser dienvolgens vanaf 22 februari 1949 de niet uitgevoerde contracten als ontbonden had mogen aanzien en de niet afgenomen waren had mogen voortverkopen;

dat indien eiser drie maanden lang geduld uitoefende vooraleer tot deze maatregel over te gaan, dit klaarblijkelijk te wijten is aan het talmen van verweerders en aan hunne niet nageleefde doch steeds vernieuwde beloften de koopwaar af te nemen; dat dit duidelijk blijkt uit de lijvige briefwisseling van eiser en uit de talrijke telefoonverbindingen;

Overwegende dat het verlies dat eiser onderging toen hij, na een uiteindelijke aanbevelen sommatie, tot de voortverkoop van de waren overging en ze slechts voor een lagere prijs dan de contractprijs kon verwezenlijken, alsmede de kosten van bewaring der koopwaar in frigo vanaf het verstrijken van de termijn voor afneming, ongetwijfeld schaden en verliezen zijn die uit het niet naleven door verweerders van hunne contractuele verplichtingen voortvloeien;

dat de gevorderde bedragen bewezen zijn door de voorgelegde bescheiden;

dat de vordering dienvolgens gegrond is;

Om deze redenen,

de Rechtbank,

Alle overige en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond;

Stelt vast dat de koop-verkoopovereenkomsten welke op 28 en 29 januari 1949 door eiser met verweerders gezamenlijk gesloten werden nopens een totale hoeveelheid van 20.700 kgr bevroren uitgebeend paardenvlees die uiterlijk op 22 februari 1949 diende afgenomen te zijn, ontbonden zijn tengevolge der weigering van verweerders deze koopwaren in ontvangst te nemen;

Veroordeelt verweerders in solidum om aan eiser te betalen als vergoeding voor de schaden en verliezen welke uit de niet nakoming hunner contractuele verplichtingen gesproken zijn een som van 43.345,30 fr., vermeerderd met de verwijsintresten vanaf 15 december 1949, datum van ingebrekestelling;

Veroordeelt verweerders daarenboven in solidum in de kosten van het geding.

NOOT: Zie in dit nummer het arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 14 juli 1956, waarbij bovenstaand vonnis bevestigd is.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

11 januari 1958.

Voorzitter: M. Van Lerberghe.

Referendaris: M. Vandekerckhove.

Advocaten: Mrs. De Vrieze en De Jaegere.

Aanneming van werk of arbeidsovereenkomst. — Complexe overeenkomst. — Elementen van onderscheid.

Bij een complexe overeenkomst moet de rechtbank zoveel mogelijk elementen in acht nemen ten einde de preciese aard van de overeenkomst te bepalen, met dien verstande echter, dat het hoofdkenmerk van de arbeidsovereenkomst bestaat in de gezagsverhouding en de band van ondergeschiktheid.

Andere elementen dienen echter te worden onderzocht:

- wat hebben beide partijen bedoeld? (art. 1156 B.W.).
- de aanneming van werk slaat eerder op het produkt van de arbeid dan op de arbeid als genus.
- de aannemer wordt betaald volgens het resultaat van zijn werk, de arbeider volgens de duur van zijn arbeid.
- de aannemer werkt gewoonlijk voor een cliënteel, de arbeider voor zijn werkgever.

- de aannemer gebruikt soms personeel in zijn dienst, de arbeider niet.
- de aannemer, die de vrijheid van leiding en organisatie van zijn werk behoudt, draagt het risico en geniet de winst; de arbeider ontvangt loon, zelfs wanneer de patroon geen enkele winst uit het werk van de arbeider haalt.
- de aanneming van werk is een vrije overeenkomst; de arbeidsovereenkomst raakt het personenrecht, omdat de arbeider zijn aktiviteit als genus verhuurt en daarmede zijn persoon inzet met het gevolg, dat hij object en subject van de overeenkomst is, zodat de wetgever hem als subject door dwingende voorschriften beschermt

Samijn t/ Vanderbeken.

Gezien de daging van 4 september 1957, waarbij eiser jegens verweerder vordert dat het beding van niet-mededinging gedurende 5 jaar na het einde der overeenkomst van 1 juli 1956 voor verweerder verbindend is, omdat voormelde overeenkomst geen bediendencontract is; kosten aan verweerder;

Overwegende dat er een werkelijk juridisch geschil tussen partijen bestaat, daar verweerder de rechtskracht van dit contractueel mededingingsbeding ontkent op grond van het feit dat de tussen partijen gesloten overeenkomst van 1 juli 1956 wel een bediendencontract is;

Overwegende dat op 1 juli 1956 tussen partijen een overeenkomst gesloten werd, waarbij Samijn zich jegens Vanderbeken verbindt tot de exclusieve levering van zijn «Gulden Vlies»-produkten in een bepaald afzetgebied tegen een commissieloon van 4 % op alle rechtstreekse en zijdelingse gedane en betaalde leveringen, met garanderen van 10.000 fr. per maand vergoeding gedurende de eerste drie maanden zo Vanderbeken vanaf de 4e maand een zakencijfer van 250.000 fr. per maand overschrijdt, met belofte van hulp en bijstand in de prospectie van de klandizie en van franco-levering der waren ten huize van Vanderbeken;

dat Vanderbeken zich jegens Samijn verbindt tot aanvaarding:

1. der beperking van de verkoopsrayon;
2. der beperking van de prijs;
3. der beperking van de verkoopsubjecten: louter produkten van eiser;
4. tot het bereiken vanaf de 4e maand van een maandelijks zakencijfer van 250.000 fr.;
5. tot het gebruik van een vrachtwagen met laadvermogen van circa 1.500 kgr en van een magazijn van 50 m²;
6. tot regelmatig bezoek der klandizie en levering der waren op zijn kosten;
7. tot het storten van een waarborg ter waarde van 150.000 fr.;
8. tot het gebruik van eisers formulieren;
9. tot het aanvaarden van een opzeggingstermijn van 6 weken;
10. tot het dagelijks vereffenen van de gelden, bons en zegels aan Samijn verschuldigd;

Overwegende dat volgens Vanderbeken hij in feite en in rechte een handelsreiziger in dienstverband was d.i. verbonden door een bediendencontract, omdat de band van ondergeschiktheid, essentieel element van elk arbeidsovereenkomst, blijkt uit de samenhang van verweerders verbintenissen en uit de praktische uitvoering ervan: beperking van rayon, van prijs, van

verkoopsobjecten, verplichting op geregelde tijdstippen een bepaalde klandizie te bezoeken, verplichting administratieve bescheiden van Samyn te gebruiken naar de hem dienaangaande verstrekte inlichtingen; opzeggingstermijn van 6 weken, in strijd met art. 1794 B.W.; minimum zakencijfer van 250.000 fr. per maand en verplichting dagelijks schriftelijk verslag op te maken en uit te brengen, met wekelijkse aanduiding van de te bezoeken en te bewerken klandizie;

Overwegende dat Samyn het contract een ondernemingsovereenkomst noemt, sectie verhuur van bepaalde diensten, of industrieverhuur;

Overwegende dat in een complex geval de rechtbank zoveel mogelijk elementen moet in acht nemen ten einde de preciese aard van de overeenkomst te bepalen, echter met dien verstande dat het hoofdkenmerk van een arbeidsovereenkomst bestaat in de gezagsverhouding of de band van ondergeschiktheid: de patroon heeft het recht te beslissen over de tijd en de plaats waar de verhuurder moet werken, soms over de wijze van uitvoering van het werk.

Overwegende echter dat andere elementen nuttig onderzocht worden:

— wat hebben beide partijen bedoeld? (artikel 1156 B. W.);

— de ondernemingsovereenkomst slaat eerder op het produkt van de arbeid dan op de arbeid als genus; de ondernemer belooft eerder een resultaat, de arbeider belooft eerder de nakoming van een middelverbinen;

— de ondernemer is eerder betaald volgens het resultaat van zijn werk en de arbeider eerder volgens de duur van zijn arbeid;

— de ondernemer werkt gewoonlijk voor een klandizie, de arbeider voor zijn patroon;

— de ondernemer gebruikt soms personeel in zijn dienst, de arbeider niet;

— de ondernemer, die de vrijheid van leiding en organisatie van zijn werk behoudt, draagt het risico en geniet de winst; de arbeider geniet een loon zelfs wanneer de patroon geen enkele winst uit het werk van de arbeider haalt;

— de ondernemingsovereenkomst is een vrije overeenkomst; de arbeidsovereenkomst raakt het personenrecht omdat de arbeider zijn aktiviteit als genus verhuurt, daarmede zijn persoon inzet met het gevolg dat hij object en subject is van de overeenkomst, zodat de wetgever hem als subject door dwingende rechtsvoorschriften beschermt;

Overwegende dat partijen bedoeld hebben geen bediendenovereenkomst te sluiten, wat blijkt uit de volgende gegevens: verweerder noemt en laat zich in de overeenkomst noemen een « onafhankelijk agent »; hij was verplicht zich in het handelsregister in te schrijven, hetgeen hij 12 dagen na de overeenkomst deed op 12 juli 1956 onder nr 60.927, waar zijn handelsnaam luidt « Gulden Vlies Vanderbeken Firmijn », de aard van zijn handel is: groothandel in kruidenierswaren en de begindatum van zijn handel: 1 juli 1956, dag van de overeenkomst;

Overwegende dat de beperking van verkoopsrayon, prijs en verkoopsobjecten, de verplichting van een bepaald zakencijfer en het bezoeken van klandizie, regelmatige verplichtingen zijn voor de zelfstandige handelsagenten als bv. dealers van auto's, monopoolhouders van bepaalde veevoerders enz.;

Overwegende dat de verplichting een eigen vrachtwagen en een magazijn te hebben, alsmede het verlenen van een zo zware waarborg als 150.000 fr. uitsluitend wijzen in de richting van de zelfstandige handelsagent-ondernemer;

Overwegende dat artikel 1794 B. W. niet van openbare orde is (De Page, T. IV, nr 914 letter e) en partijen vrijelijk de opzeggingstermijn kunnen bedingen;

Overwegende dat verweerder de waar levert op eigen kosten, hij een eigen bureau, telefoon, magazijn en vrachtwagen bezit, hij zelf de kosten van zijn bureau, reizen en organisatie van zijn werk draagt;

dat hij zijn werk binnen de contractuele grenzen uitvoert wanneer en zoals hij wil en dat zijn vergoeding daarom een percent is op zijn werkproductie met desnoods een gegarandeerd minimum zoals gewoonlijk in handelsagentuurcontracten en niet, zoals meestal in arbeidsovereenkomsten, berekend wordt naar de duur van zijn arbeid, onafhankelijk van de waarde van zijn werk;

Overwegende dat hij nieuwe klanten kan maken en de gehele klandizie de zijne blijft binnen de perken van het mededingingsbeding, dat dikwijls tegen een zelfstandig handelsagent gestipuleerd wordt;

Overwegende dat verweerder met zijn weten en kennis nooit aan de R.M.Z. onderworpen was;

Overwegende dat het dagelijks vereffenen van de gelden, bons en zegels, aan Samyn verschuldigd, geen gezagsverhouding doet ontstaan;

Overwegende dat verweerders aanbod van bewijs door getuigen van het feit dat er wel een gezagsverhouding bestaat onontvankelijk is, daar de rechtspraak van de rechtbanken van koophandel meer en meer het schriftelijk bewijs vergt en in de regel geen bewijs toelaat tegen de boven de inhoud van een schriftelijke overeenkomst, bijzonder in een geval als het onderhavige, waar de wederkerige verhoudingen op zulke uitvoerige en gedetailleerde wijze zijn beschreven;

Om deze redenen,

De rechtbank, alle andere besluiten afwijzend,

Zegt voor recht dat, vermits er tussen partijen geen bediendenovereenkomst bestaat, verweerder jegens eiser door het beding van niet-mededinging gedurende 5 jaar na het einde van de overeenkomst gebonden is;

Verwijst verweerder tot de kosten van het geding.

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-teenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 15 januari 1957.

Voorzitter: M. Dirix.

Rechters: MM. Blauwaert en Maes.

Referendaris: M. Cloquet.

Advocaten: Mrs. Van den Herreweghe (loco Verbaet) en Maillet.

Procesrecht. — Geen procedure op verzoekschrift voor het vervangen van een notaris in de procedure van deling en vereffening.

De procedure op verzoekschrift is eenzijdig en geschiedt zonder debatten; zij doet afbreuk aan het gewone procesrecht, waarin alles in principe op tegenspraak geschiedt;

De eenzijdige procedure op verzoekschrift kan dan ook in contentieuze zaken alleen worden aangewend in de door de wet voorziene gevallen.

De wet voorziet de uitzonderlijke procedure op

verzoekschrift niet voor het vervangen van een notaris in de procedure van deling en vereffening.

Het verzoek tot vervanging van de notaris moet bij deurwaardersexploot worden ingesteld.

Colman t./Colman en cs.

Overwegende dat de zetelende rechtbank, bij vonnis van 11 december 1956 de verdeling en vereffening heeft bevolen van de onverdeeldheid die tussen partijen bestond;

Overwegende dat Mr. Maillet verklaard heeft dat verweerders verschijnen onder voorbehoud van alle rechten en zonder in dit vonnis te berusten;

Overwegende dat bewust vonnis de heer Gérard Meert, notaris te Sint-Niklaas, aanstelde als sekwester over de onverdeelde goederen en als notaris gelast met de verkoop van de goederen alsook met het opmaken van de akte van deling en vereffening;

Overwegende dat het vaststaat dat voornoemde notaris het ambt van sekwester niet aanvaardt « om ernstige gezondheidsredenen »;

Overwegende dat de heer notaris J. Beck door het vonnis van 11 december 1956 aangesteld was om de afwezigen te vertegenwoordigen;

dat hij mondeling heeft laten weten dat hij wenst zich te wraken, gezien de vriendschapsbanden die hij met de familie van een van de partijen onderhoudt;

Overwegende dat verweerders vragen dat de kosten van de vordering uitsluitend ten laste van eiseres zouden blijven omdat een rekwest — volgens verweerders — volstond om de vervanging te vragen van de aangestelde notaris, zodat de kosten van een dagvaarding h.i. konden gespaard worden;

Overwegende dat de procedure « op verzoekschrift » eenzijdig is en geschiedt zonder debatten;

dat hij afbreuk maakt aan het gewoon proceduraal recht, waar alles in principe op tegenspraak geschiedt;

dat de eenzijdige procedure « op verzoekschrift » dan ook, in contentieuze zaken, alleen kan gevolgd worden in de gevallen waar de wet het voorziet (Braas, I, n° 149-150; II, n° 623);

Overwegende dat de wet de uitzonderlijke procedure « op verzoekschrift » niet voorziet voor het vervangen van een notaris in de procedure van deling en vereffening, zoals zij het voorziet voor de vervanging van een deskundige (art. 316 W.B.R.);

Overwegende dat het verzoekschrift principieel alleen geldig is tot het inleiden van een aanvraag in zake gracieuze rechtspraak;

dat er van geen gracieuze procedure kan gesproken worden, waar partijen blijken het oneens te zijn nopens de persoon van de te benoemen notaris en desaan gaande bepaalde veto's doen gelden;

Overwegende dat de gevraagde vervanging van de notaris trouwens als een incident dient beschouwd te worden van de zaak waarop het vonnis van 11 december 1956 tussenkwam;

Overwegende dat de aanvraag tot vervanging derhalve bij middel van een deurwaardersexploot diende ingesteld te worden;

doch dat een loutere dagstelling had volstaan, vermits het een incident betrof in verband met de reeds ingeleide zaak;

dat de kosten van inschrijving op de rol derhalve nutteloos waren en door eiseres dienen gedragen te worden, de andere kosten blijvende ten laste van de onverdeelde massa;

Om deze redenen,

De Rechtbank, makende melding dat artikelen 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden,

Verklaart de aanvraag ontvankelijk en rechtdoende ten gronde, bevestigt de heer Gérard Meert, notaris te Sint-Niklaas, in de opdrachten zoals voorzien in het vonnis van 11 december 1956, behalve wat betreft de opdracht van sekwester;

Vervangt hem als sekwester door de heer Vercruysen, advocaat te Sint-Niklaas-W.;

Vervangt de heer notaris J. Back door de heer notaris Gérard De Bock te Sinaai, om de afwezigen en weerspannigen te vertegenwoordigen;

Verleent akte aan verweerders dat zij in het vonnis van 11 december 1956 niet berusten en in onderhavige aanleg verschenen zijn slechts onder voorbehoud van al hun rechten;

Verwijst eiseres in de kosten van de inschrijving van de zaak op de rol, — legt de andere kosten van het incident ten laste van de onverdeelde massa.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

Anema M.J., De praktijk der public relations, (Mens en medemens. Aspecten der sociale werkelijkheid). — Utrecht, Het Spectrum.

Ariëns L.E., Intern concernbeheer. Enkele problemen met betrekking tot de accountantscontrole bij concerns. — Leiden, L. Stafleu.

Bergh G. van den, Verzamelde straatsrechtelijke opstellen. — Alphen aan den Rijn, Samson. 2e druk.

Boots J.M.A., Rechtsproblemen rond de gemeenschap van personen, Proefschrift. — Nijmegen, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink.

Doedens H.J., Schematisch overzicht van de Nederlandse belastingen. Samengesteld, 2e dr. — Deventer, E.E. Kluwer.

Drost H.L., Van eenmanszaak of firma naar N.V.? Een juridisch-bedrijfseconomisch doch bovenal fiscaal georiënteerde verhandeling betreffende de vraag of de bestaande rechtsvorm gehandhaafd dient te worden dan wel de omzetting van eenmanszaak of firma in een N.V. doorgevoerd zal worden. (Bijgew. tot nov. 1958). — Amsterdam, F.E.D.

Hoyt Edwin C., The unanimity rule in the revision of A re-examination. — s'-Gravenhage, Martinus Nijhoff.

Valkhoff J., De algemene maatregel van bestuur in het publiekrecht van het bedrijfsleven. Overdruk uit Sociaal economische wetgeving. — Zwolle, W. E.J. Tjeenk Willink.

Wekker D.E., Waar heb ik recht op. Wat iedere werknemer van de werkloosheidswet en het ontslagrecht moet weten. — Utrecht, De Lanteern.

Zadel A., De hoofdzaken van het Nederlandse gemeenterecht. 2e druk. — IJmuiden, Vermande Zonen.

Frankrijk

- Bouffard F. et Malézieux*, L'Avocat conseil des campagnes, Encyclopédie des connaissances agricoles. — Hachette.
- Burdeau Georges*, Droit constitutionnel et institutions politiques. Les institutions de la Ve République. — Libr. générale de Droit et de Jurisprudence.
- Giverson Claude et Larguier Jean*, Procédure civile, droit pénal procédure pénale. Ordonnances et décrets intervenus de 1er juin 1958 au 28 février 1959 ? Textes choisis et commentés. — Montchrestien.
- Granier J. et Salingardes B.*, La Garde à vue. — Libr. Techniques.
- Guyon Yves*, Les Transports régis par la loi du 2 avril 1936. Libr. générale de Droit et de Jurisprudence.
- Lagache M.*, Les investissements privés et le concours financier de L'Etat. Préf. de Henri Ardant. — Coll. L'Administration nouvelle, Berger-Levrault.
- Lassaigne J.*, Electrons et attributions des maires et adjoints et des conseillers municipaux. — Coll. Ce qu'il faut savoir. J. Delmes.
- Lavault J. et Richars d'Aulnay J.*, sous la direction de Verhulst M., Le Contrôle des frais commerciaux et administratifs. — Coll. A.M.A. Dunod.
- Mas A.G.*, Introduction à la révision des entreprises. — Dunod.
- Parra Charles*, Traité de procédure pénale policière. — Impr. Lescuyer.
- Roland H.*, Chose jugée et tierce opposition. Préf. de B. Starck. — Libr. générale de Droit et de Jurisprudence.
- Schmitt Ch.*, Le Maire de la commune rurale. Préf. de H. Bourdeau de Fontenay. — Coll. L'Administration nouvelle; Berger-Levrault.
- Touchard Jean*, avec la collaboration de Bodin Louis, Jeannin Pierre, Lavau Georges et Sirinelli Jean, Histoire des idées politiques. Du XVIIIe siècle à nos jours. — Coll. Thémis Licence, 3e année, Presses Universitaires de France.
- Trobatas Louis*, Manuel de droit public et administratif. — Libr. générale de Droit et de Jurisprudence.

Zwitserland

- Blum Kurt*, Die aargauische Rechtssetzung in Theorie und Praxis. — Winterthur, Keller, 1958.
- Holzappel Hans*, Die rechtliche Bedeutung des Gebrauchs von Fabrik- und Handelsmarken. — Winterthur, Keller, 1958.
- Raaflaub Hans*, Die Treuepflicht des Arbeitnehmers beim Dienstvertrag. — Winterthur, Keller, 1959.
- Roth Paul*, Kleine Basler Bürgerkunde. Im Auftrage des Bürgerrates der Stadt Basel daargestellt von P'R' Zeichnungen von Hans Eppens. — Basel, Schwabe, 1959.
- Schwager Peter*, Die Nachfolge in den Zivilprozess infolge Erbanges. — Winterthur, Keller, 1958.
- Sommerhalder Rudolf*, Die Rechtsstellung des Arbeitsgebers in der AHV. — Winterthur, Keller, 1958.

Oostenrijk

- Fritsch Ernst*, Das alte und das neue Umsatzsteuerrecht, Gesetze Verordnungen u. Erlässe, mit einer

Einführung u. Anmerkungen versehen v. Ernst Fritsch 4. Aufl. Loseblattaussg. — Wien, Manz, 1959.

Nowak Albert, Das Pensionsrecht der Vertragsbediensteten nach dem Allgemeinen Sozialversicherungsgesetz. — Wien, Gewerkschaft d. öffentl. Bediensteten, 1958.

Prestemer Johanna, Das Steiermärkische Jugendschutzgesetz, Gesetz vom Juli 1958 zum Schutze der Jugend vor Verwahrlosung. Steiermärkisches Jugendschutzgesetz, LGBL. nr 68 mit Erläuterungen. — Graz, Steierm. Landesdruckerei 1959 Gesetzesausgaben des Amtes d. Steiermärk. Landesregierung.

Schima Johann, Das Wesen des Unterschiedes von materiellem Recht und Verfahrensrecht und seine Bedeutung. — Wien, Rohrer in Komm. 1958.

Duitsland

Becker Enno, Die Polizei, vom Staatsbürger aus gesehen. — Bonn a. Rh. Bundesverkehrswacht e. V. Schriftenreihe d. Bundesverkehrswacht e. V. Drucksache. 1958.

Brecht Albert, Volksbuch des Erbrechts. — Karlsruhe, Schliessfach Selbstverl. 1958.

Bückler Heinrich, Wechselprotest, Wechselverjährung und Wechselprozess im deutschen und ausländischen Recht. — Düsseldorf, Cemberbank AG, Nicht im Buchhandel.

Golsong Heribert, Das Rechtsschutzsystem der europäischen Menschenrechtskonvention — Karlsruhe, C.F. Müller 1958.

Hanack Ernst-Walter, Die strafrechtliche Zulässigkeit künstlicher Unfruchtbarmachungen. — Marburg, Elwert 1959, Marburger Rechts u. Staatswissenschaftl. Abhandlungen.

Hentig Hans, von Der Gangster. Eine kriminalpsychologische Studie. — Berlin, Göttingen, Heidelberg, Springer 1959.

Hoppe Werner, Die Begriffe Gebietskörperschaft und Gemeindeverband und der Rechtscharakter der nordrhein-westfälischen Landschaftsverbände. — Stuttgart, Kohlhammer 1958. Verwaltung u. Wirtschaft.

Kaiser Erich, Mahnwesen und Kreditüberwachung. Terminüberwachung, Stundung u. Eintreibung von Forderungen mit Musterbeisp. 4 Aufl. — Bonn, Stollfuss 1958.

Karayannopoulos Johannes, Das Finanzwesen des frühbyzantinischen Staates. — München, Oldenbourg 1958.

Lassalle Ferdinand, Ueber Verfassungswesen, Ein Vortrag gehalten am 16. April 1862 in Berlin. Unveränd. Fotomechan. Nachdr. aus Lassalle, Gesammelte Reden u. Schriften, 1919 Sonderausg. — Darmstadt, Wissenschaftl. Buchgesellsch. 1958.

Meitz Waldemar, Allgemeines Polizeirecht in Theorie und polizeilicher Praxis 2. — Lübeck, Verl. f. Polizeil. Fachschriffum Schmidt-Römhild 1958.

Sasse Jürgen, Deutsche Seeversicherung 1923-1957, Sammlung seeversicherungsrechtlicher Entscheidungen nebst Literaturverzeichnis. — Karlsruhe, Verl. Versicherungswirtschaft 1958.

Schmidt Erwin, Die Geschäftsführung des Nachlasspflegers und Nachlassverwalters. — Frankfurt/M, Erhardt, 1958.

Schumann Hans, Handelsrecht T.I. — Wiesbaden, Betriebswirtschaftl. Verl. Gabler 1958.

Siebert Wolfgang, Faktische Vertragsverhältnisse, Abwandlungen d. Vertragsrechts in d. Bereichen d. Daseinsvorsorge, d. Gesellschaftsrechts u. d. Arbeitsrechts. — Karlsruhe, Müller 1958.

Stettner Heinrich, Die strafrechtliche Problematik der körperlichen Züchtigung. — Luchterhand 1958.

Wiefels Josef, Bürgerliches Recht. Recht der Schuldverhältnisse. — Düsseldorf, Schwann, Stuttgart, Kohlhammer 1959.

Zeuner Albrecht, Die objektiven Grenzen der Rechtskraft im Rahmen rechtlicher Sinnzusammenhänge. Zur Lehre über d. Verhältnis von Rechtskraft u. Entscheidungsgründen im Zivilprozess. — Tübingen, Mohr, 1959.

MEDEDELINGEN

Interuniversitair Instituut voor Sociaal Recht

Het Interuniversitair Centrum voor Sociaal Recht organiseert op zaterdag 30 mei e.k., om 9.45 u., haar zevende studiedag in de Bibliotheek van de Universiteit te Leuven, Ladeuzeplein (zaal van het seminarie voor geschiedenis).

Het onderwerp der bespreking luidt : dualiteit van het statuut van werklieden en bedienden. Verslaggevers zijn : Meester M. Taquet, advocaat bij het Hof van Beroep te Brussel, en Prof. H. Lenaerts, substituut-auditeur-generaal bij de Raad van State, docent aan de Rijksuniversiteit te Gent.

Belangstellenden kunnen hun toetreding zenden aan de secretaris van het I.C.S.R., de heer H. Lenaerts, J. Lambrechtslei 6, Hove.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift van de Vrederechters : jrg. 1959 - nr. 3 :
Rechtspraak.

Tijdschrift voor Notarissen : jrg. 1959 - nr. 4 :

W. Delva, Is de man nog wel hoofd van het gezin ?
— Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad : jrg. 1959 - nr. 19 :

H. Schadee, Beknopte Vorderingen. — P. W. C. C. M. Van Meerwijk, Iets over dwangbevelen. — S. Boas, De Voorkeurstemmen van Mr. van Rijkevorsel. — A. C. De Ruiter, De Kamerverkiezingen.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jrg. 1959 - nr. 4583 :

M. Drugger, De te verwachten uitkeringen ingevolge het Bundesruckerstattungsgesetz van de fiscale gezichtshoek uit belicht. — Chr. J. Lubbers, Wijziging van huwelijksgoederenstatuut staande huwelijk. — J. H. Beekhuis, Appartementenverklaring en artikel 294 W.v.K.

Revue de droit pénal et de criminologie, jg. 1958-59, nr. 8 :

P. E. Trousse, La Preuve des Infractions. — L. Jimenez de Asua, Chronique de Droit pénal hispano-américain (années 1956-1957), 2ème partie. — J. Verhaegen, Les Journées franco-belgo-luxembourgeoises de science pénale (Paris, 7-8 novembre 1958).

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat : jrg. 1959 - nr. 20079 en 20084 :

C. Scailteur, La fraude à la loi en droit fiscal. — M. Donnay, Les obligations de sommes et le droit d'enregistrement. — Enregistrement. — Taxes assimilées au timbre.

Recueil de Jurisprudence du Droit Administratif et du Conseil d'Etat : jrg. 1959 - nr. 1 :

A. Louis, Domaine public et permissions de voirie. — M. Dumont, L'intervention volontaire dans le recours pour excès de pouvoir.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"